

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ
ІМОЛОДИХ ВЧЕНИХ

**СУЧАСНА НАУКА:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали ІІ Всеукраїнської Internet-конференції(23–24 жовтня 2019 р.)

Мелітополь, 2019

УДК 378.4:001.89(477.64 – 21) МДПУ

ББК 74.58 (4.УКР- 4. ЗАП. – 2 МЕЛ)

З 41

Рекомендовано Радою молодих учених

Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана

Хмельницького

(протокол № 15 від 25 листопада 2019 р.)

РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧА РАДА

Голова редакційної ради: доктор педагогічних наук, професор Москальова Л. Ю.

Головний редактор: кандидат педагогічних наук Чорна В. В

Заступник головного редактора: кандидат педагогічних наук Яковенко І. О.

Відповідальний редактор: кандидат педагогічних наук Бунчук О. В.

Сучасна наука та перспективи: Матеріали II Всеукраїнської Internet-конференції молодих вчених (23-24 жовтня 2019 р.) / за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Москальової Л. Ю. – Мелітополь, 2019. – 116 с.

Висвітлюються погляди молодих науковців щодо сучасної наукової картини світу в аналізі гуманітарних, соціальних, природничих та технічних наук. Матеріали збірника відображають наукові пошуки студентів, магістрантів та молодих вчених.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій

©Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ЗМІСТ

<i>Авдимирець Н. В.</i> Дискурсивно-етичне тлумачення екологічного імперативу.....	6
<i>Антибура Ю. П.</i> Етапи становлення науково-методичного забезпечення шкільної історичної освіти.....	9
<i>Батарейна І. О.</i> Педагогічні умови реалізації морального виховання в початкових школах України.....	14
<i>Безух В. С.</i> Як впливають мультфільми на психіку дитини дошкільного віку.....	18
<i>Братишко Т. А.</i> Інклюзивне навчання дітей з обмеженими можливостями у сучасній школі.....	22
<i>Василенко В. Є., Христова О. Ф.</i> Навчання англомовної лексики дітей дошкільного віку.....	25
<i>Воровка М. І., Бунчук О. В.</i> Формування науково-дослідних умінь здобувачів вищої освіти в процесі підготовки до Всеукраїнської олімпіади з педагогіки.....	28
<i>Георгадзе Т. О.</i> Процес формування світобачення школяра.....	32
<i>Горбова Н. А.</i> Формування правової культури як елемент сучасної освіти.....	35
<i>Дзюбан О. В.</i> Овес посівний (<i>avena sativa l.</i>) як складова раціону гусей: біохімічні аспекти застосування.....	39
<i>Долинний В.В.</i> Біохімічні аспекти значення убіхінону для живого організму.....	41
<i>Журавська Ю. А, Білецька О. В.</i> Прогноз погоди як вид інформаційних повідомлення.....	43
<i>Зінов'єва Д. О.</i> Погляди вчених на розвиток діалогічного мовлення дітей дошкільного віку за допомогою гри.....	46
<i>Калугіна А. І., Волкова В. А.</i> Використання квест-технології у формуванні екологічної культури старших дошкільників.....	50
<i>Калюжний А. В., Алієв Е. А.</i> Фізична культура як феномен соціокультурного розвитку особистості майбутнього фахівця у процесі фізкультурної освіти.....	54
<i>Кафо С. В.</i> Аксіологічний потенціал філософсько-правової думки України.....	57

<i>Кліщ А. О. Використання дидактичних ігор для розвитку граматичної сторони мовлення дітей дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення.....</i>	<i>60</i>
<i>Кубрак І. С, Москаленко В. В. Мотиваційні фактори фізкультурно-спортивної діяльності у процесі шкільного виховання.....</i>	<i>64</i>
<i>Махсма Я., Чорна В. Виховання лідерських якостей у дітей молодшого шкільного віку.....</i>	<i>68</i>
<i>Міняйло А. В. До проблеми культури поведінки дошкільників.....</i>	<i>71</i>
<i>Морозова Я. С., Галишева А. М. Вживання антропонімів в англійській художній літературі.....</i>	<i>74</i>
<i>Набокова А. С. Аксиологія у методології педагогічної філософії.....</i>	<i>77</i>
<i>Омел'яненко О. А., Волкова В. А. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобом LEGO-конструкцій.....</i>	<i>79</i>
<i>Пашук О. В. Проблема впровадження інтерактивних технологій в освітній процес з позицій філософії та педагогіки.....</i>	<i>82</i>
<i>Попова Ю. В., Чорна В. В. Особливості формування психологічних меж особистості в онтогенезі.....</i>	<i>85</i>
<i>Пишеничникова Г. М. Метод спостереження як фактор корегування рівня екологічної обізнаності дітей старшого дошкільного віку.....</i>	<i>90</i>
<i>Руденко Р, Маловічко О. Сучасні тенденції стану здоров'я та рухової активності студентської молоді.....</i>	<i>94</i>
<i>Солонська А. А. Патріотичне виховання у корекційній роботі з дітьми дошкільного віку з порушенням мовлення.....</i>	<i>97</i>
<i>Савлук О. О. Формування професійної культури майбутнього викладача інформатики.....</i>	<i>100</i>
<i>Таган Л. В. Інтерактивні методи як засіб розвитку комунікативних умінь дітей старшого дошкільного віку.....</i>	<i>103</i>
<i>Шевченко Л. В. Неперервна освіта для сталого розвитку: теорія і практика.....</i>	<i>109</i>
<i>Якименко А. Є. Особливості проведення звуконаслідувальних ігор.....</i>	<i>112</i>

ДИСКУРСИВНО–ЕТИЧНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ІМПЕРАТИВУ

Авдимирець Н. В.

магістрант кафедри історії археології і філософії

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана

Хмельницького, м. Мелітополь, Україна

Якщо розглядати екологічний імператив з точки зору дискурсивно–етичного тлумачення, то людина повинна у першу чергу знати і розуміти межі втручання в природу, знати допустимі рівні навантаження на біосферу. Тому що, реалізація вимог екологічного імперативу визначається рівнями розуміння екологічних проблем. Імператив (з лат. – владний) вимога, наказ, закон [1]. Отже, вимога екології до поведінки людини. Зрозуміло, що дозволено все те, що не заборонено законом, – так зараз ми бачимо і глибину і розмах демократизації нашого суспільства. Але, ця модель припускає, що всі люди настільки самовдосконалились, що забули про Природу і Всесвіт, забули про гармонічне суспільство. Людства могло б зі своїм марнотратством пойти далі. Але далі–то йти нікуди. Далі рахунок йде на скалічену природу, на забруднення навколишнього середовища до того рівня, коли це вже загрожує всьому живому і непоправно безцінному–людському здоров'ю.

Науково–технічний прогрес та раціоналізація життєвого світу сприяли розвитку техногенної цивілізації, що відкрила для людства не лише величезні можливості розвитку, але й нові загрози, які пов'язані з використанням ризикованих технологій і підвищують здатність людини змінювати навколишній світ [2].

Цілком очевидно, що людство увійшло в смугу глобальних потрясінь і трансформацій, а тому не допустимо подальше перебування в режимі

протистояння і війн, що загрожує людям самознищенням через руйнування навколишнього природного середовища. На порядку денному світової спільноти імперативним чином постало питання про універсальну загальнолюдську ідеологію народного єднання, що гармонізує суспільні відносини з Природою. Адже джерело зла не в тому, кому належать засоби природи, а в тому—кому належить влада не землі. Це влада законів, яка визначає всю систему відносин людей в процесі суспільного виробництва, розподілу, обміну та споживання. Зрозуміло, що людство переживає глобальну екологічну кризу, зумовлену виснаженням природних ресурсів і деградацією екологічних систем, яка загрожує існуванню людини і всьому живому на Землі [2].

Зазначимо, що історія людства – це не тільки історія боротьби класів і зіткнення цивілізацій, кривавих воєн і революцій, це історія пошуку і набуття ним власної сутності, і її розвитку самою людиною. Кожна людина протягом свого життя в прагненні до щастя досягає себе і шукає сенс власного буття, так і людство в цілому протягом усієї своєї історії прагне усвідомити своє особливе призначення в навколишньому світі, своє загальнолюдське щастя.

Саме через усвідомлення себе людина повинна зрозуміти, що вона є частиною Природи, а не її володарем, і вести себе адекватно цього розуміння – гармонізуючи свої відносини з нею.

Зазначимо, що Кантівський категоричний імператив постає універсальним етичним законом, що не нав'язується людині ззовні, а знаходиться в ній самій. За часів І. Канта йшлося про відповідальне мислення лише з перспектив людства, тож мова не могла йти про відповідальність людства за довкілля. Філософ не заперечував обов'язки людей перед природою, але ці обов'язки були опосередкованими [2].

У кінці ХХ століття почалась ера технічного мислення, та в зв'язку з різноплановою життєдіяльністю людини погіршилося його втручання в природне середовище планети, наслідки якого можуть стати незворотними. Це озонові

діри, через які на Землю проходять небезпечні ультрафіолетові промені; парниковий ефект внаслідок надходження в повітряне середовище надмірної кількості вуглекислого газу; забруднення водних, наземних і підземних басейнів, паводкових вод пестицидами, різними маслами, сажею і рядом інших шкідливих елементів, засмічення родючого шару землі. І це далеко не повний перелік чинників, що руйнують природне середовище і представляють собою реальну загрозу для всього живого на Землі. Технічний прогрес обернувся проти людини та її довкілля. Криза індустріального суспільства свідчить про кризу стосунків людини з природою. Доки в індустріальному суспільстві та традиційній етиці буде переважати технічне мислення, у межах якого практично все розглядається з точки зору науково-технічної моделі, людство будуть супроводжувати глобальні загрози нашої планети, та небезпеки, які можуть призвести до повного самознищення. С приводу цього можна зробити висновок:

- щоб зберегти світ людини від її власної технологічної могутності, у центр нової етики повинен бути покладений принцип відповідальності за майбутнє людства;

- виникає потреба у новій науково обґрунтованій етиці, яка могла б передбачати негативні наслідки та стати застереженням щодо їхнього впливу (метою такої етики є збереження сутності людини та природи);

- треба постійно нагадувати людині, до яких наслідків може призвести її теперішня діяльність (у центр етики повинен бути покладений принцип відповідальності за майбутнє) [2] тощо.

Таким чином, щоб зберегти світ людини від її власної технологічної могутності, вихідною умовою сучасності має стати переорієнтація традиційної антропоцентричної етики у бік етики відповідальності, у якій найголовнішим екологічним імперативом постане забезпечення існування людства сьогодні і в майбутньому. Безсумнівно, що в самому центрі руху природної (духовної) глобалізації була, є і буде творча інтелігенція, яка своїм словом тисячоліттями

підносить свідомість людей, мається на увазі просування людство до вершин його буття!

Позначена перспектива має тільки одну альтернативу – гибель людства. Тому людство або загине, або стане щасливим.

Література

1. Словник термінів: URL <https://www.yaklass.ru/materiali?mode=cht&chtid=170>
2. Чоловська Н. Етичний імператив сталого розвитку: комунікативний вимір: URL <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/86873/21Cholovska.pdf?sequence=1>

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВО–МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ

Антибура Ю. П.

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Комплексні зміни в парадигмі шкільної історичної освіти вкладаються в загальну концепцію реформування освітнього процесу в Україні. Такі зміни направлені на підвищення якості освіти, що визначається як відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством. На основі огляду трансформаційних процесів науково–методичного забезпечення шкільної історичної освіти можна виділити наявні проблеми та окреслити шляхи їх вирішення. Зміст історичної освіти в школах України потребує оновлення для того, щоб подолати старі стереотипи, пов'язані з формаційним підходом до вивчення історії, гармонійно інтегрувати національну історію в загальноєвропейські процеси, примирити регіональний та загальнонаціональний аспекти, підвищити якість знань з історії.

Серед дослідників, що розглядали становлення та зміни в науково–методичному забезпеченні шкільної історичної освіти, виділяємо О. Пометун, К. Баханова, О. Томаченко, Я. Грицака, С. Кульчицького, В. Смолія. Роботи саме

цих вчених – педагогів та істориків є основною базою для вивчення та узагальнення науково–методичного забезпечення шкільної історичної освіти в Україні.

Так, дослідник трансформаційних процесів сучасної шкільної історичної освіти К. Баханов виділяє три етапи докорінних змін її змісту:

- 1989–1992 рр.: виокремлення історії України як самостійного курсу, поява нових підходів до висвітлення та визначення сутності окремих періодів, посилення уваги до ролі особистості в історії, порушення питання про альтернативність в історії та необхідність орієнтації на діалог з учнем;

- 1992–1996 рр.: проголошено відхід від старих штампів і стереотипів, пов'язаних з формаційним підходом, зроблено наголос на цивілізаційному розвитку людства, посилено культурологічну спрямованість змісту, введено дослідницько–пошукові вміння;

- 1996–2005 рр.: відокремлення програми з всесвітньої історії від програми з історії України, перехід на 12–річний термін навчання та введення 12–бальної системи оцінювання навчальних досягнень учнів [1, с. 13].

Історик О. Томаченко виділяє четвертий етап оновлення змісту шкільної історичної освіти – 2005–2009 рр., коли було прийнято програму для 12–ти річної школи, і викладання історії здійснювалося за нею включно до закінчення 2009–2010 навчального року [6, с. 11].

Сьогодні вже можна говорити про наступні етапи трансформації науково–методичного забезпечення шкільної історичної освіти:

- 2009–2016 рр.;

- 2016–2019 рр.

Кожен з цих етапів характеризується не тільки оновленням навчальних програм, а й принципово новими підходами до їх укладання.

Постановою Верховної Ради України від 6 липня 2010 року N 2442–VI «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та

дошкільної освіти щодо організації навчально–виховного процесу» було скасовано 12–ти річний термін навчання [2]. Це зумовило необхідність нових програм та підручників.

В 2012 році Міністерством освіти і науки України підготувало нову редакцію програми з історії для загальноосвітніх навчальних закладів, в якій було задекларовано значне розвантаження змісту усіх курсів через відмову від деталізації та формування більш збалансованої структури. Кількість годин у порівнянні з попередньою редакцією програми лишилася незмінною. Проте сама програма зазнала значних змін. Вперше окремою її складовою стають практичні заняття, що передбачають самостійну роботу учнів з історичними джерелами. Програму було побудовано на поєднанні особистісноорієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів до навчання [3, с. 4]

В програмі 2012 року найбільших змін зазнав курс історії для 5 класу «Вступ до історії. Пропедевтичний курс», тож на ньому зупинимося детальніше. Одним з головних завдань курсу визначалося «формування уявлень і початкових знань учнів про історію як галузь людських знань, як науку, що має свій предмет вивчення і свої методи дослідження». Тож основний акцент автори зробили не на виклад фактичного історичного матеріалу, а на розвиток у школярів інтересу до предмета та мотивації до його вивчення [3, с. 7]. Програму курсу розраховано на 35 годин на рік, окремо виділені 3 уроки тематичного оцінювання, 1 урок–узагальнення до курсу та 1 резервний урок. Курс складається з трьох розділів: «Звідки і як історики дізнаються про минуле», «Про що і про кого розповідає історія», «Які пам’ятки є частиною історії».

В 2015 році відбулося розвантаження програми шляхом формування уточненого переліку вимог до навчальних досягнень учнів, зосередженні на ключових подіях та процесах епохи, навчальних курсів; збалансованої структури всіх навчальних курсів; посилення національної, загальноосвітньої та загальнокультурної спрямованості навчального процесу [4, с. 3].

На виконання Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року та з метою модернізації навчальних програм на основі компетентнісного підходу, в 2017 році укладено оновлену програму[5, с. 7].

В програмі немає розподілу навчальних годин за розділами, чітко визначених тем та кількості практичних занять. Вчителю надається свобода у визначенні назви теми уроку і кількості годин на її вивчення. Значно змінилася структура пропедевтичного курсу для 5 класу «Вступ до історії», він має вже шість розділів: «Що таке історія»,

«Відлік часу в історії», «Де відбувається історія», «Джерела до вивчення історії»,

«Історія України в пам'ятках», «Дослідники історії», «Усе має минуле».

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.02.2017 № 310 «Про розроблення навчальних програм для старшої школи», було укладено принципово новий для української школи інтегрований курс «Історія: Україна і світ», що не відокремлює історію України від світових подій, а інтерпретує як частину світового культурного, економічного та політичного простору. Проблематика історії України становить дві третини змістового наповнення програми. Її внесено у світовий, насамперед європейський історичний контекст і водночас показано, як вона цей контекст творить. Програма приділяє увагу видам навчальної діяльності, що надають учням можливість самостійно працювати з історичними відомостями, зокрема пропонує орієнтовні переліки тем для практичних занять, написання есе, виконання проектів. Передбачається, що учні зможуть набути історико –предметної компетентності, зокрема умінь визначати причини, сутність і наслідки подій, явищ і процесів ХХ і початку ХХІ ст. на теренах України та інших держав, характеризувати і порівнювати, аргументовано висловлювати власну думку [5, с. 75].

Таким чином, можна виділити п'ять етапів становлення сучасного науково–методичного забезпечення шкільної історичної освіти: 1989–1992 рр., 1992–1996 рр., 1996–2005 рр., 2005–2009 рр., 2009–2016 рр., 2016–2019 рр. Кожен з цих етапів характеризується оновленням програм, змінами підручників та принципово новими підходами до методики викладання історії. Наразі проблема науково–методичного забезпечення шкільної історичної освіти залишається вкрай актуальною. Виходячи із сучасного суспільно–політичного становища в країні: окупації частини території, операції об'єднаних сил на східних кордонах, стає очевидною роль саме історичної шкільної освіти для виховання громадянина, свідомістю якого складно маніпулювати за допомогою викривлення історичних фактів.

Література

1. Баханов К. О. Теоретико–методичні засади трансформації сучасної шкільної історичної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання історії» / . – К., 2007. – 43 с.
2. Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально–виховного процесу» // Відомості Верховної Ради України. 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2442-17/>
3. Навчальна програма з історії для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2012. 55 с.
4. Навчальна програма з історії для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Міністерство освіти і науки України, 2015. – 54 с.
5. Суспільствознавчі предмети. 5–11 кл.: навчальні програми, інструктивно–методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 н. р. / Укладач Р. І. Свтушенко. Х.: Вид–во «Ранок», 2018. 208 с.
6. Томаченко О. В. Політика України в галузі шкільної історичної освіти (1991–2009 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України». Луцьк, 2015. 23 с.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ВПОЧАТКОВИХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ

Батарейна І.О.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Коробченко А.А.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

В сучасних умовах нове покоління, ввібравши в себе всі недоліки суспільства в його переломний період, стає також все більш непередбаченим, проблеми моралі, моральної культури, моральне виховання висувається на одне з перших місць. Мета морального виховання – формування моральної особистості, дії, вчинки, поведінка якої відповідають нормам моралі. На даному етапі розвитку нашого суспільства однією з найважливіших засад теоретичної концепції та практичної діяльності освітніх закладів є орієнтація на формування високоморальної особистості. Сьогодні перед школою стоїть завдання забезпечити можливості постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації [2].

У педагогіці існують різні підходи до визначення змісту поняття «педагогічні умови». О. Назарова педагогічні умови розглядає як сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів і матеріально– просторового середовища, які спрямовані на розв'язання дослідницьких завдань. Педагогічні умови – це відповідні фактору педагогічні обставини, які сприяють (або протидіють) проявам педагогічних закономірностей, обумовлених дією факторів. І. Аксаріна зазначає, що до

педагогічних умов можна віднести ті, які свідомо створюються в освітньому процесі і повинні забезпечувати найбільш ефективно протікання цього процесу. А. Багдуєва вважає, що педагогічні умови – це обставини процесу навчання і виховання, які є результатом цілеспрямованого відбору, конструювання і застосування елементів змісту, методів, а також організаційних форм навчання з метою досягнення дидактичних цілей. Як сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів розглядають педагогічні умови Н. Пархоменко, Р. Серьожнікова і Л. Яковицька. Науковці по-різному трактують поняття «педагогічні умови», розглядаючи їх як: характеристику педагогічного середовища; обставини, необхідні для перебігу педагогічного процесу; фактори, шляхи, напрями педагогічного процесу; уявні результати педагогічного процесу; форми, методи, педагогічні прийоми. Вважається, що до педагогічних умов можна віднести ті, які свідомо створюються в навчальному процесі і повинні забезпечувати найбільш ефективно протікання цього процесу.

У процесі формування всебічно розвиненої особистості чільне місце належить моральному вихованню. Моральне виховання – виховна діяльність школи і сім'ї, метою якої є формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участь у практичній діяльності [5]. Результати морального виховання характеризуються поняттями «мораль», «моральність», «моральна свідомість», «моральні почуття», «моральні переконання», «моральна спрямованість» та ін. Мораль – система ідей, принципів, уявлень, норм, оцінок, правил поведінки та діяльності, які регулюють гуманні стосунки між людьми. Спирається вона не на норми права, а на силу особистісного переконання, громадську думку, авторитет окремих осіб. Моральність – воля до діяння і саме діяння відповідно до норм моралі. Іншими словами, моральність є реалізацією особистістю своїх моральних установок, принципів, тобто моральною практикою. Моральна свідомість – вираження ідеального належного, на яке

орієнтується людина. Моральні почуття – стійкі переживання у свідомості людини, які зумовлюють її вольові реакції, ставлення до себе, інших людей, явищ суспільного буття. Разом з моральною свідомістю моральні почуття є основою моральних переконань особистості. Моральні переконання пережиті та узагальнені моральні принципи, норми. На основі моральних переконань реалізується моральна спрямованість особистості. Моральна спрямованість – стійка суспільна позиція особистості, що формується на світоглядній основі, мотивах поведінки і виявляється як властивість особистості в різних умовах [6].

Методологічною засадою морального виховання є етика. Етика – наука про мораль, її природу, структуру та особливості походження й розвитку моральних норм і відповідних відносин між людьми в суспільстві. У сучасній цивілізації окреслилися західноєвропейська та американська моральні системи.

Ступінь дослідженості проблеми морального виховання молодших школярів відображена в історико–педагогічному розвитку гуманістичної виховної парадигми в світовому та українському контекстах. Проблема є міжгалузєвою, її розв’язання здійснюється на основі використання наукового знання, теоретичного і практичного досвіду педагогіки, психології, філософії тощо. Проблема морального виховання особистості на різних етапах онтогенезу досліджувалася у працях українських та зарубіжних учених в минулому та сьогоденні [1].

Традиція української гуманістичної педагогіки розкрита у спадщині та діяльності В. Сухомлинського (1918 – 1970). Предметом виховання у цілісному вченні педагога є людина, а досягнення мети процесу морального виховання можливе у його зорієнтованості на внутрішній світ людини, на діяльність її душі та серця. До проблеми морального виховання в українській народній педагогіці звертався М. Стельмахович (1934 – 1998). Ідеалом моральності, на його думку, є «людина праці, шляхетна в поведженні й свідомо своєї людської та національної гідності». Педагогічні творчі пошуки інших педагогів радянської доби

(Ш. Амонашвілі, І. Волкова, Т. Гончарової, Є. Ільїна, В. Шаталова та ін.) також відображали відродження гуманістичної педагогіки[4].

Від другої половини ХХ ст. і до сьогодні у світовій педагогіці відбувається пошук нових шляхів і засобів розв'язання проблем морального виховання, що реалізується через осмислення цінностей, морального розвитку особистості та виховання характеру. При цьому основну увагу приділено розвитку у вихованців критичного мислення, формуванню здатності здійснювати індивідуальний моральний вибір та відстоювати власну позицію. Учені доводять, що головними засобами морального виховання постає аналіз моральних проблем під час дискусій, а також опанування вміннями та навичками оцінювати вчинки інших людей, вільно вибирати форми власної поведінки, які відповідали б особистій системі цінностей.

Пріоритетною позицією сучасних науковців є розуміння актуальності та необхідності створення ефективних умов для самореалізації особистості у різних видах діяльності, докорінного перегляду й переосмислення системи виховання, освіти та навчання, оновлення змісту форм і методів духовно–морального становлення особистості, використання при цьому виховного потенціалу засобів масової інформації. З'ясовуючи ступінь дослідженості та особливості проблеми морального виховання молодших школярів, звернемося до історичного досвіду морального виховання, розвитку проблеми у парадигмальному розмаїтті української та світової педагогіки кінця ХХ – початку ХХІ ст. Важливим вважаємо те, що українська виховна традиція відповідає вимогам і принципам гуманістичного, особистісно орієнтованого, дитиноцентричного виховання. Сучасна педагогічна наука в єдності теорії і практики утверджує принципи гуманістичної парадигми виховання, яка заснована на педагогічній взаємодії усіх суб'єктів виховного процесу [3].

Аналіз різних підходів до проблем морального виховання дозволяє зробити висновок, що вони конструюють своєрідні моделі особистості, кожна з яких має

право на існування й одночасно потребує доповнення іншою. Реформа загальноосвітньої, професійної та вищої школи, ставить нові вимоги до професійної компетентності педагога, рівня його культури, ерудиції, ідейно-моральної зрілості [7]. Були прийняті нові постанови та задачі всебічного вдосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів, в тому числі підготовки майбутніх вчителів до морального виховання підростаючого покоління.

Література

1. Білозерська С. І. Молодий школяр як суб'єкт моральної поведінки // Моральна свідомість та самосвідомість особистості : монографія / за ред. проф. М. В. Савчина, доц. І.М. Галяна. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2009. – С. 117 – 133.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145 XXI ст. 1–7. URL: <http://zakon.rada.gov/lavs/show/2145-19>
3. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13. 05. 1999. № 651 – XXI ст. 1–2. URL: <http://zakon.rada.gov/lavs/show/651-14>.
4. Іванчук М. Г. Психолого-педагогічні умови формування в молодших школярів моральних почуттів у процесі навчання: дис. канд. психол. наук : 19.00.07. К., 1993. 137 с.
5. Концепція «Нова українська школа» Схвалено рішенням кол. МОН України від 27.10.2016. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
6. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років. 2015. URL: <http://osvita.ua/news/43501/>

ЯК ВПЛИВАЮТЬ МУЛЬТФІЛЬМИ НА ПСИХІКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ?

Безух В. С.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Мультфільми відіграють велику роль в житті дитини дошкільного віку. Технічні засоби постійно удосконалюються, їх легко зустріти в кожному будинку. Це дає можливість дитині переглядати мультфільми кожного дня, у будь-

який зручний для неї час та по декілька разів на день. Тож можна констатувати той факт, що перегляд мультфільмів є одним з найулюбленіших занять дошкільника.

Мультфільм – це вид кіномистецтва, твори якого створюють методом покадрової зйомки послідових фаз руху мальованих (графічна або мальована анімація) або об'ємних (об'ємна або лялькова анімація) картинок. Однак, не дивлячись на свою шалену популярність, мультфільми не є предметом постійного вивчення та дослідження науковців [3, с. 145].

Питанням впливу сучасних мультфільмів на психіку дітей дошкільного віку займалися такі науковці як: С. Кара–Мурза, І. Медведєва, В. Мухіна. Вони вважають, що сучасні мультфільми не можна переглядати дітям, треба надавати перевагу радянським. Та всі ми знаємо, що заборона – це не найкращий метод боротьби з небажаною інформацією, оскільки в дитини може виникнути реакція супротиву. А примусити дивитися мультфільми, які є “правильними”, не завжди вдається. Тож головним завданням батьків і вихователів є вміння розбиратися в підборі цікавих та бажаних для перегляду мультфільмів [2, с. 115].

Мультфільми не випадково подобаються дітям саме дошкільного віку, адже вони яскраві, видовищні, образні, з одного боку, і прості, ненав'язливі, доступні – з іншого. Завдяки персонажам мультфільмів діти знайомляться з різними способами взаємодії з навколишнім світом. Через образи персонажів у дітей формуються уявлення про добро і зло, поняття позитивної і негативної поведінки. Коли дитина дошкільного віку порівнює себе з улюбленим героєм, вона має змогу навчитися позитивно сприймати себе, справлятися зі своїми страхами і труднощами, шанобливо відноситись до інших. Події, які відбуваються в мультфільмі, дають змогу підвищувати обізнаність, розвивати мислення та уяву, формувати світогляд дитини дошкільного віку. Тож можна сказати, що мультфільм – це ефективний засіб виховання дитини дошкільного віку. Якби не той факт, що багато сучасних мультфільмів побудовані психологічно, педагогічно та етично безграмотно і можуть мати небезпечні наслідки впливу на

дитячу психіку [1, с.191].

Науковці В. Абраменкова, М. Аромаштам, І. Медведєва визначили ознаки «шкідливого мультику», від перегляду якого варто захистити дитину:

- головні герої мультфільму агресивні, вони прагнуть завдати шкоди оточуючим нерідко нівечать або вбивають інших персонажів;

- поведінка героїв, що відхиляється від норми суспільства, ніким не карається. Персонажа, що порушує загальноприйняті правила, ніхто не наказує, не говорить, що так робити не можна;

- транслуються форми нестандартної статево–рольової поведінки;

- сцени нешанобливого ставлення до людей, тварин, рослин.

- Зображено безкарне знування над старістю, безпорадністю, слабкістю.

Доведено, що сучасні західні мальовані фільми руйнують психіку дітей.

Здавалося б, що може бути краще, ніж історії про Гуффі, Дональда, Міккі Мауса. На перший погляд, ці герої добродушні й завжди веселі. У діснеєвських мультфільмах немає ні крові, ні сцен насильства, добро завжди перемагає зло. Та це тільки один бік медалі. А ось інший. Варто врахувати, що дитина все побачене сприймає буквально. Отже, вірить тому, що відбувається. Вона бачить, що Гуффі з величезної висоти падає на асфальт і підлітає вгору. Дональда вдаряють відбійним молотком по голові, а у нього від цього лише пташки навколо голови. Можливо, це перебільшення, але відомі випадки, коли діти реально пробували повторити те, що витворили їхні улюблені екранні герої. Діти є незахищеною групою споживачів інформації. Пасивно поглинаючи інформацію з засобів масової інформації, вони не завжди можуть критично віднестись до неї, тим самим захистити себе [4, с. 21–23].

У зв'язку з цим неврологи, психологи радять вмикати дітям дошкільного віку лише ті мультфільми, які були випущені в другій половині минулого століття. Тому що мультфільми цих часів майже витиснені з телеекранів американськими та японськими продуктами. Популярний серед малюків

мультфільм «Сімпсони» – яскравий приклад деградації людини та родинних відносин в цілому – родина Барта Сімпсона. У ньому представлена жорстокість, неповага до батьків, недалекість особистості.

Наприклад, такі мультфільми як : «Карлсон», «Простоквашино», «Крокодил Гена та Чебурашка» були і залишаються комфортними для дитячої психіки, вони вчать доброму та прекрасному. Такі «правильні» мультфільми будуть розвивати у дітей:

- мовлення. Слухаючи грамотну і красиву мову героїв мультфільмів, діти поповнюють свій лексичний запас і можуть у хорошому сенсі здивувати батьків деякими висловлюваннями і афоризмами;

- мислення і пам'ять. Дитина вчиться аналізувати зміст мультика, порівнювати, узагальнювати, встановлювати причинно–наслідкові зв'язки;

- знання. Мультфільми розповідають про навколишній світ, за їх допомогою дитина може навчитися рахувати, читати, говорити іноземною мовою, вивчати геометричні фігури, кольори і отримувати різні енциклопедичні знання;

- творчі здібності, уяву. Мультфільм живить фантазію дитини, залишає яскраві враження і може стати джерелом для дитячої мистецької та словесної творчості;

- людські якості. Персонажі мультфільмів показують дітям різні можливості взаємодії з світом, зразки поведінки (хорошого і поганого), формують у них здатність до емпатії (співпереживання), уявлення про добро і зло, вчать справлятися з труднощами і страхами.

Можна дійти до висновку, що для того, аби дитина дошкільного віку від мультфільму вбирала в себе лише найкраще, батьки та вихователі повинні підбирати лише «правильні» мультфільми для перегляду. Також по закінченню перегляду мультфільма варто поспілкуватися з дитиною про побачене, обговорити основні події та вчинки персонажів.

Література

1. Кошак К. О. Українські телепрограми для дітей та юнацтва: концептуальні засади : дис. канд. філолог. наук : спец. 10.01.08. К., 2007. 240 с.
2. Крижанівський Б. М. Мистецтво мультиплікації. К. : Рад. школа, 1981. 118 с.
3. Поплавський М. М. Мистецтво дитячої мультиплікації на українському телебаченні // Культура і мистецтво у сучасному світі : Збірник наукових праць. 2012. Вип. 13. С. 140–146.
4. Чорна Л. Чи дивитися дитині телевізор? К. : Дошкільне виховання, 2003. С. 21.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕННИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ УСУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Братишко Т. А.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

Інклюзивна (франц. *Inclusif* включає в себе, від лат. включити заключаю, включаю) або включене освіту – термін, використовуваний для опису процесу навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх (масових) школи. В основі інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, яка має рівне ставлення до всіх людей, але створює особливі умови для дітей, надаються особливі освітні потреби [6, с. 128].

Діти з обмеженими можливостями (особливостями розвитку) – діти, які мають значні відхилення від нормального психічного і фізичного розвитку, викликані серйозними вродженими чи набутими дефектами і в силу цього потребують спеціальних умовах навчання і виховання.

Поняття «діти з обмеженими можливостями» охоплює категорію дітей і підлітків, життєдіяльність яких характеризується будь-якими обмеженнями або відсутністю здатності здійснювати діяльність способом або в рамках, що вважаються нормальними для людини даного віку. Це явище характеризується

надмірністю або недостатністю у порівнянні зі звичайним в поведінці або діяльності, може бути тимчасовим або постійним, а також прогресуючим і регресивним.

Діти з відхиленнями у розвитку позбавлені доступних їх здоровим одноліткам каналів отримання інформації: скуті в пересуванні та використанні сенсорних каналів сприйняття, діти не можуть опанувати усім різноманіттям людського досвіду, що залишається поза сферою досяжності. Вони також позбавлені можливості предметно–практичної діяльності, обмежені в ігровій діяльності, що негативно позначається на формуванні вищих психічних функцій [3].

Слід зазначити, що на початку 2011 року Україна приєдналася до учасників Конвенції ООН «Про права інвалідів», основоположним принципом якої є впровадження інклюзивної освіти. Досить вагомим на сьогодні є Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах України на 2009–2012 навчальні роки» від 11.09.2009 р. за № 855. У процесі розгляду знаходиться «Концепція розвитку інклюзивного навчання» [4].

Принципи інклюзивної освіти полягають у цінності людини не залежно від її здібностей і досягнень; кожна людина здатна відчувати і думати; кожна людина має право на спілкування і на те, щоб бути почутим; справжнє освіта може здійснюватися тільки в контексті реальних взаємин; всі люди мають потребу в підтримці і дружбу однолітків; для всіх учнів досягнення прогресу швидше може бути в тому, що вони можуть робити, ніж в тому, що не можуть [5, с. 4].

У педагогів загальноосвітніх шкіл немає педагогічних технологій роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Учитель спілкується з класом в традиційній формі, а цим дітям потрібно особистісно–орієнтоване спілкування. [2, с.190].

Побудова уроку залежить від того, наскільки стикаються теми в програмах

навчання дітей з особливими освітніми потребами, який етап навчання береться за основу. При плануванні до уроку необхідно створювати індивідуальні траєкторії. Необхідно пам'ятати, що діти з обмеженими можливостями здоров'я повинні мати можливість додаткового відпочинку на уроці [1, с. 391].

Завдання інклюзії – створити світле, особливе тепле поле, щоб розкрити кожного учня, щоб дитина не відчував себе ізгоем, щоб змогла отримувати підтримку і дружбуоднолітків, інакше кажучи, щоб бути разом.

Таким чином, пропагуючи ідею прийняття індивідуальності кожної дитини із особливими потребами, школа вже сьогодні повинна створити належні умови для успішного навчання таких учнів.

Однак реалізація інклюзивної моделі освіти на рівні сучасної загальноосвітньої школи потребує всебічної підтримки з боку держави. Лише за таких умов навчальний заклад зможе забезпечити сприятливі умови для створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей фізичного чи психологічного розвитку [8, с. 200].

Безумовно, дуже важливо «включати» цих дітей в освітній процес, який вимагає особливих підходів боку всіх його учасників застосування сучасних технологій на основній освітньої програми з психофізичних особливостей і можливостей технологій, що забезпечують гнучкість освітнього успішне освоєння дітьми освітньої. Але і разом з не менш важливо виховувати дітей, які не мають обмежені особливості здоров'я почуття толерантності і до тих дітей і людям, які з тих інших причин стали інвалідами.

Література

1. Алехина С. В. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании // Психологическая наука и образование.

2011. № 1. С. 3–91.

2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб. / Тоні Бут; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190 с.

3. Колупаєва А. Інклюзивна освіта в контексті реалій сьогодення URL: http://slovyanochka.at.ua/publ/inkluzivna_osvita_v_konteksti_realij_sogodennja/1-

4. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання» № 912 від 01.10.2010 р. // Інформаційний збірник МОН України. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189.

5. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. 2002. 24 квітня – 1 травня. 4 с.

6. Софій Н. З., Найда Ю. М. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти // Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.–метод. посібник / кол.авторів: А. А. Колупаєва, Ю. М. Найда, Н. З. Софій [та ін.]; за заг. ред. Л. І. Даниленко.К., 2007. 128 с.

7. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // «Дефектологія». 2004. № 2. С. 15.

8. Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (українсько–канадський досвід): матеріали конференції / за ред. В. І. Бондаря, Р. Петришина. К.: Наук. світ, 2004. 200 с.

НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Василенко В. Є.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Христова О.Ф.

*асистент кафедри іноземних мов
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Навчання англійської мови є важливим компонентом дошкільної освіти сучасного суспільства. Знання англійської мови сприяє гармонійному розвитку особистості дитини, формуванню її життєвої компетенції.

Актуальність вивчення англійської мови з дошкільного віку зумовлена підготовкою підростаючого покоління до розбудови нового українського суспільства, до удосконалення та розвитку держави, що впевнено рухається шляхом інтеграції у європейський та світовий культурний, політичний та економічний простори.

У наш час все більше розширюються зв'язки України із закордонними країнами, та інтерес до вивчення іноземних мов непинно зростає. В сучасному суспільстві людині неможливо обійтись без знання англійської мови, тому протягом останніх років більшість людей у нашій країні виявляють бажання вивчати саме цю мову.

Метою навчання англійської мови виступає сприяння повноцінному та своєчасному розвитку дитини, збагачення її інтелектуальної, пізнавальної, вольової, емоційної, моральної та соціальної сфер у процесі оволодіння основами іншомовного спілкування [1, с. 8].

Психологи зазначають, що дошкільний вік є найбільш сенситивним періодом для вивчення англійської мови. Діти чотирьох років вважаються цілком готовими до занять. Якщо методична система побудована досить грамотно з дидактичної та психолінгвістичної точки зору, то успіх в оволодінні запропонованим обмеженим мовним матеріалом і формуванні початкових мовленнєвих навичок та вмінь забезпечений практично всім дітям [3, с. 38].

Основними напрямками навчання англійської мови дітей дошкільного віку вважаються наступні:

- формування початкових навичок спілкування англійською мовою;
- розвиток уміння користуватися англійською мовою для досягнення своїх цілей, висловлювання своїх думок в реально існуючих ситуаціях спілкування;
- виховання творчого та емоційно–естетичного відношення до слова;
- можливість краще пізнати світ [2, с. 232].

У дитячих садках при вивченні англійської мови на перший план виходить

лексика. Проблемами лексичного змісту навчання англійської мови дітей дошкільного віку та молодших школярів займалися вітчизняні науковці Т. Шкваріна, О. Бігич, І. Кулікова, О. Кононко, С. Роман, В. Плахотник, Т. Полонська та інші.

Накопичення лексичного матеріалу дошкільниками має бути спрямованим на формування та розвиток у них навичок спілкування англійською мовою. У процесі дошкільного навчання англійської мови лексика стає будівельним матеріалом мовленнєвої діяльності. Підготовчий характер навчання обмежує лексичний мінімум невеликою кількістю одиниць зі сфер дитячого спілкування.

Логіка вивчення англійської мови, яка має бути покладена в основу дошкільного навчання лексики висвітлюється у працях Т. Шкваріної:

- тематичне введення лексики;
- відбір лексичних одиниць з урахуванням їхньої сполучуваності та семантичної цінності;
- словниковий мінімум (на одному занятті вводиться обмежена кількість лексичних одиниць);
- введення лексичних одиниць на основі чуттєвого досвіду;
- навчання за зразками педагога;
- засвоєння лексичних одиниць в ігровій діяльності [4].

Успішне оволодіння англійською мовою стає можливим тому, що дітей дошкільного віку відрізняє найбільш гнучке та швидке, ніж на подальших вікових етапах, запам'ятовування мовного матеріалу; природність мотивів спілкування; відсутність мовного бар'єру, страху гальмування, який заважає вступити у спілкування англійською мовою дорослих навіть при наявності необхідних навичок; порівняно невеликий досвід в спілкуванні рідною мовою.

Особливістю навчання англійської лексики дітей дошкільного віку є те, що воно відбувається у процесі гри та у повсякденній діяльності дитини. Діти дізнаються та запам'ятовують слова англійською мовою, коли малюють,

знайомляться з оточуючим середовищем, побутовими умовами життя людини, природними явищами тощо. Англійські слова, фрази, речення супроводжують дітей в різних життєвих ситуаціях, а особливості розвитку пам'яті дошкільнят сприяють запам'ятовуванню не тільки слів рідною мовою, але й новою для них – англійською.

У процесі дошкільного навчання дитина здобуває лише початкові знання та навички спілкування англійською мовою, але навіть такий рівень знань та вмінь стане гарною основою для подальшого успішного вивчення англійської мови в школі.

Література

1. Англійська мова для дітей дошкільного віку : програма та методичні рекомендації / І. А. Кулікова, Т. М. Шкваріна; за заг. ред. О. В. Низковської. 3–те вид., зі змін, та доповн. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 48 с.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. кер. та заг. ред. О. Л. Кононко. 3–те вид., випр. К.: Світич, 2009. 430с.
3. Навчання іноземній мові дошкільників. Огляд теоретичних позицій. Іноземні мови в школі. 1990. № 1. С. 38–42.
4. Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку : навч. посібник для вчителів ран. К. : Шкіл. світ, 2008. 112 с.

ФОРМУВАННЯ НАУКОВО–ДОСЛІДНИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ПЕДАГОГІКИ

Воровка М. І.

*Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і педагогічної
майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Бунчук О.В.

*Кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

В Україні із можливих напрямів вирішення проблеми забезпечення в різних сферах суспільної діяльності обдарованими спеціалістами, обрано шлях самостійної підготовки талановитої молоді у межах національної системи освіти на основі розробки та реалізації загальнодержавних програм. У більшості закладів вищої України в останні роки значно активізувалася діяльність стосовно цілеспрямованої систематичної роботи з обдарованими здобувачами вищої освіти.

Однак, у Концепції державної програми роботи з обдарованою молоддю зазначається, що в Україні склалася критична ситуація з поповненням національної науки молодими кадрами [2, с. 1]. «Старіння» української науки вже сьогодні негативно позначається на інноваційно–технологічному розвитку держави. Інтелектуальний творчий потенціал обдарованих студентів використовується неефективно, оскільки не створено сприятливих умов для реалізації їх здібностей. Інтеграція ж України в загальноєвропейський простір потребує розроблення нових напрямів роботи з обдарованою молоддю. Всі ці явища актуалізують проблему обдарованості загалом, та необхідність активізації науково–дослідницької діяльності молоді зокрема.

Проблема організації науково–дослідної роботи є багатогранною. Її значущість у навчанні знайшла своє відображення як у вітчизняній (Ю. Бабанський, К. Гриднева, Ю. Грицай, В. Загвязинський, В. Козаков, Б. Надєїнський, В. Полонський, О. Рудницька, М. Смородинська, М. Солдатенко, М. Сорокін та ін.), так і у зарубіжній науковій думці (В. Оконь та ін.). Серед науковців, які досліджували сутність та структуру дослідницьких здібностей, можна відзначити В. Андрєєва, А. Деметру, В. Дружиніна,

А. Поддякова, Е. Регірера, О. Савенкова та ін.

Більшість дослідників відзначають необхідність внесення коректив в діяльність закладів вищої освіти з урахуванням освітніх потреб обдарованого здобувача, що знаходить своє відображення, перш за все, в освітніх програмах, формах та методах роботи, мета яких – створити простір для самореалізації, задоволення потреб у нових знаннях, самовираженні, вихованні взаємовідносин.

Велика увага в формуванні науково–дослідних умінь здобувачів вищої освіти приділяється організації та проведенню Всеукраїнських олімпіад. Для якісної підготовки до Всеукраїнської олімпіади з педагогіки призначаються досвідчені викладачі і після I туру олімпіади проводиться детальний аналіз результатів на засіданні кафедри, де з числа переможців визначаються кандидатури здобувачів, а також складається команда для участі у II турі Всеукраїнської олімпіади з педагогіки.

По отриманню листа–запрошення з базового закладу вищої освіти, де буде проводитися Всеукраїнська олімпіада з педагогіки, науково–педагогічним колективом кафедри створюються умови для якісної підготовки до неї.

Основними формами залучення здобувачів до участі у Всеукраїнській олімпіаді є:

- індивідуальна та групова робота над пошуковими та науково–дослідницькими проектами;
- участь у науково–практичних конференціях, семінарах кафедри, конкурсах загально університетських наукових робіт, ;
- розроблення мультимедійних проектів, участь в Інтернет–олімпіадах;
- участь у кафедральному гуртку «Акме»;

Узагальнення педагогічного досвіду кафедри педагогіки і педагогічної майстерності з розвитку обдарованості показало, що виділені форми пов’язані між собою, взаємозумовлені та становлять єдиний комплекс, який допомагає не тільки виділити кандидатури здобувачів до участі у Всеукраїнській олімпіаді з

педагогіки, а й підготувати фундамент особистості студента для подальшого професійногостановлення і розвитку.

Наводимо приклад завдань з програми запрошення учасника олімпіади з педагогіки. Програма Всеукраїнської олімпіади з навчальної дисципліни «Педагогіка» – 2019 передбачала чотири тури:

I тур – теоретичний – 1 частина –тестування знань з педагогіки,2 частина – «Педагогічне красномовство»;

II тур – пошуково–дослідницький – розроблення наукового апарату дослідження;III тур – творчий – педагогічний кінозал «Школа майбутнього»;

IV тур – практичний – «Активна перерва».

Як бачимо з програми олімпіади – II тур – пошуково–дослідницький і передбачаєрозроблення наукового апарату дослідження. I підготовка до другого туру і взагалі до олімпіади є гарною основою для формування науково–дослідних умінь у здобувачів вищої освіти.

Отже, використовуючи різні форми роботи з обдарованими здобувачами вищої освіти, ми переконані, що домінувати мають самостійна робота, пошуковий та науково–дослідний підходи до засвоєння знань, умінь і навичок. Саме тому науково– педагогічні колективи велику увагу приділяють участі здобувачів у Всеукраїнських олімпіадах, яка посідає чільне місце серед ефективних форм науково–дослідної діяльності, що сприяють розвитку творчого потенціалу, спрямовує зусилля на розвитокдослідницьких здібностей, залучає здобувачів до активної дослідницької роботи. Самеучасть в олімпіадах надає змогу майбутнім учителям розвивати творчу думку, реалізувати прагнення до наукового пошуку, набувати дослідницьких умінь.

Література

1. Антонова О. Є. Обдарованість: досвід історичного та порівняльного аналізу: монографія. Житомир: Житомир. держ. ун–т, 2005. 456 с.
2. Концепція державної програми роботи з обдарованою молоддю на

2006–2010 роки // Освіта України. 2006. № 48 (741). 30 червня. С. 1–3.

3. Пронюк Н. П. Організація роботи Малої академії наук // Рідна школа № 6 2000. С.72–73.

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ СВІТОБАЧЕННЯ ШКОЛЯРА

Георгадзе Т.О.

*здобувач вищої освіти третього рівня
кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Розвиваючись, дитина залучається до різних видів діяльності, таких як, ігрової, навчальної, трудової та ін., спілкується з батьками, однолітками, проявляючи притаманну їй активність, що сприяє отриманню нею певного соціального досвіду. Розвиток дитини – складний процес, що відбувається під впливом як зовнішніх так і внутрішніх чинників, що притаманні людині як живій істоті. До зовнішніх факторів належить природне та соціальне середовище, що оточує людину, цілеспрямована діяльність щодо формування у дітей певних якостей, до внутрішніх – біологічні, спадкові фактори. Розвиток дитини є нерозривним з процесом виховання.

Виховання – цілеспрямована діяльність, яка сприяє розвитку особистості дитини, входженню його в контекст сучасної культури, становленню його як суб'єкта власного життя, формування його мотивів і цінностей; цілеспрямоване створення умов для освоєння людиною культури, переведення її в особистий досвід через організоване тривалий вплив на розвиток індивіда з боку виховних інститутів, соціальної і природної середовища з урахуванням його потенційних можливостей з метою стимулювання його розвитку і самостійності[2, с. 46].

Соціальне виховання – система соціально–педагогічних, культурних, сімейно– побутових та інших заходів, спрямованих на оволодіння та засвоєння

дітьми, молоддюзагальнолюдських та ініціативних знань, соціального досвіду з метою формування у них сталих ціннісних орієнтацій, адекватної соціально спрямованої поведінки та життєвої позиції. Глобальна мета виховання дитини[1, с. 108] полягає у формуванні особистості з високими моральними принципами та ідеалами. Працелюбність, відповідальність та обов'язковість – це невід'ємні якості особистості.

Життєва позиція обумовлює сенс життя – це поняття етики і морально–світоглядні уявлення, через які людина співставляє себе і свої вчинки з вищими цінностями, ідеалом (вищим благом) і тим самим одержує можливість виправдати себе у власних очах, перед обличчям інших людей чи колективного авторитету [4, с. 321]. Сенс життя відіграє мотиваційну роль у виборі життєвих цілей, ідеалів, їх реальності чи нездійсненності. За основу береться ставлення людини до сенсу життя : оптимізм – визнається їх реалізація; висловлюється сумнів – скептицизм; вважається, що життя немає ніякого сенсу – песимізм; оптимізм – характерна риса високого рівня сформованості соціальної спрямованості особистості [3, с. 77].

Формування світобачення і моральної свідомості не можна розглядати у відриві від соціальної поведінки, реальної діяльності, в ході якої складаються не тільки моральні поняття, але й почуття, звички й інші неусвідомлені компоненти морального обличчя особистості. Характерний для особистості спосіб розв'язання моральних проблем, як і та система цінностей, з якою вони співвідносяться, формується в ході практичної діяльності дитини і її спілкування з оточуючими людьми. Вивчення рівнів спілкування таке ж важливе, як і їх формування. Провідним у цьому контексті є певний рівень світобачення школяра.

Рівні сформованості світобачення школяра за С. Г. Карпенчук:

– оптимальне засвоєння найважливіших понять, законів, теорій наук, що мають визначальне значення для розуміння сутності процесів розвитку природи, суспільства і себе як істоти природної, соціальної і духовної;

- стійке усвідомлене особистісне ставлення до оточуючого світу, до самого себе, до наукової бази знань у цьому контексті, її світоглядного змісту; ідеологічний підхід до явищ сучасного міжнародного і внутрішнього суспільно-політичного життя;

- готовність втілювати в життя суспільний та індивідуальний ідеали, прогнозувати цілі, що уможливають динаміку розвитку суспільства й конкретної людини (власної особи) до вищих рівнів досконалості; орієнтація на загальнолюдські цінності; прагнення відстоювати власні погляди й переконання;

- прояв науково обґрунтованої поведінки в повсякденній діяльності;

- урахування й аналіз неадекватних науковому світогляду висловлювань і поводження окремих школярів.

Оскільки виховний процес ґрунтується на моралі, одним із провідних компонентів є ставлення школяра до суспільства, природи, товаришів, старших людей, до самого себе тощо. Кожна людина має прийняти історичну естафету вищих духовних надбань нації, жити і діяти на їх основі та примножувати їх з урахуванням викликів теперішнього часу. Те, чим керується окрема людина у своїй поведінці, діях, добре висвітлює її глибинну сутність. Якщо особистість чи суспільство сповідує високі гуманістичні цінності, то цілі й засоби їх досягнення також будуть високими і гуманними.

Література

1. Буковинський А. Й. Робочий зошит для учнів 11-го класу до курсу

«Основи сім'ї». К.: Пугач О. В., 2019. 254 с.

2. Георгадзе Т. О. Виховний потенціал сім'ї // Особистість, сім'я і суспільство: питання педагогіки та психології: Збірник тез наукових робіт учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 23–24 листопада 2018 року). Львів: ГО

«Львівська педагогічна спільнота», 2018. Ч. 2. 120 с. С. 45–47.

3. Карпенчук С. Г. Виховний процес: вивчення ефективності: наук.-метод. посіб. Рівне: Волинські обереги, 2009. 180 с.

4. Словарь по этике / Под ред. А. А. Гусейнова и И. С. Кона. М.:

Политиздат, 1989. С. 321

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Горбова Н.А.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна*

Правова культура історично формувалася і еволюціонувала в загальнокультурному середовищі, як частина культури людства і явище цивілізації. Правова культура, будучи елементом загальної культури суспільства, історично відбулася в якості специфічного способу людського існування в правовій сфері.

Проблема осмислення правосвідомості, правової культури і правового виховання є предметом досліджень вітчизняних і зарубіжних учених. У філософії права і у теорії держави та права її досліджували С. Алексєєв, Г. Балюк, О. Бандура, Ю. Битяк, О. Ганзенко, М. Ібрагімов, Ю. Калиновський, М. Козюбра, І. Осика, П. Рабінович, А. Семітко, Р. Сербин, А. Скуратівський, С. Станік, І. Яковюк та інші. [1; 2; 3].

Необхідність наукового дослідження правової культури продиктована тим, що на кожному історичному етапі формується властива йому культура і її різні прояви. Зміна типів держави і сприяє формуванню нового типу правової культури.

Правова культура в Україні формується під впливом глобалізації, яка, з одного боку, сприяє взаємодії різних типів правових культур, з іншого – призводить до уніфікації, універсалізації, стандартизації культурно–духовних укладів, підриву традиційних цінностей культури. Привнесення в національну правову культуру будь–яких елементів ззовні, які не узгоджуються з національними компонентами духовної культури (свідомість, психологія,

менталітет), тягне за собою внутрішні протиріччя. У цих умовах гостро відчувається потреба в дослідженні шляхів, форм і ступеня впливу глобалізації на правову культуру України з метою її захисту від проникнення, руйнують її національно–духовні підвалини чужих елементів, а також виділення критеріїв оцінки її самобутності.

Правова культура – це результат педагогічної діяльності людини.

Природно, в суспільстві мають місце негативні явища правового життя (злочинність, корупція, зловживання правами і повноваженнями і т.д.). Однак зазначені негативні явища не є деструктивними правовими явищами, вони, швидше за все, є антицінностями, що суперечать споконвічному призначенню права в житті суспільства. Такого роду явища суперечать також культурним засадам життєдіяльності суспільства, не мають нічого спільного з досягненнями людської культури. Як культура, так і право є досягненнями людської цивілізації. Саме в такому розумінні слід досліджувати зазначені поняття. Як стверджує Н. С. Соколова: «Правова культура в повній мірі може бути зрозуміла лише в загальному конспекті соціального прогресу». [4, с. 358].

Цінності правової культури формуються в ході підтвердження значення правових явищ, предметів правової діяльності людини, юридичних артефактів. Цінність можуть представляти як предмети матеріального, зокрема, юридичного світу, так і компоненти духовного пласта правосвідомість, юридична освіта, юридична наука і т.д.

Правова культура – це система матеріальних і духовних, правових досягнень і цінностей, накопичених в процесі організації і розвитку правової сфери життя суспільства, що відображають рівень його цивілізаційного розвитку і якісного стану.

Аналіз поняття правової культури показав, що воно є складним, структурованим правовим явищем. Правова культура характеризує якісний стан правового життя суспільства на основі його культурно-правових досягнень. Правова

культура оцінюється розвиненістю елементів правової життя суспільства – правосвідомістю, правомірною поведінкою, якістю закону, юридичною технікою і діяльністю, дотриманням прав і свобод людини.

Для підвищення правової культури необхідно враховувати ряд завдань. По–перше, забезпечити належну орієнтацію в основоположних засадах і принципах правової системи держави. Ці принципи, вихідні керівні ідеї правової системи, поділяються на галузеві (наприклад, одношлюбність, добровільність вступу в шлюб – це принципи сімейного права), міжгалузевими (гласність судочинства, незалежність суддів і підпорядкування їх тільки закону – принципи цивільного процесуального та кримінального процесуального права), основні конституційні. Знання основних принципів правової системи дозволяє глибоко зрозуміти суспільну сутність права, його розумність і необхідність, сприяє переходу правових знань в переконання.

По–друге, створити базу для значного розширення обсягу та підвищення рівня правової поведінки адресатів права. Високий рівень правової поведінки людей забезпечує не тільки свободу, але організованість суспільних відносин, їх підпорядкованість громадському порядку. Правова поведінка людей означає розуміння людьми справедливості і корисності правових установок, їх відповідальність перед суспільством і державою за свої вчинки. Іншими словами правова поведінка заснована на соціальній зрілості і юридичній грамотності громадян. Все це є суспільно корисне явище, яке вважається передумовою нормального функціонування громадянського суспільства з розвинутою правовою культурою.

По–третє, забезпечити грамотну і ефективну боротьбу носіїв права і обов’язків за свої законні інтереси, подолати правову пасивність. Найважливіша частина правової культури – почуття законності і справедливості – має зрости на потребу боротися за справедливість, незважаючи на виникаючі труднощі. Однак протидія несправедливості не повинна перевищувати меж необхідного захисту.

Наприклад, не можна «розпускати руки» у відповідь на словесну образу в громадському місці. Для цього є інші, законні заходи. Їх вибір прямо залежить від рівня сформованості правової культури.

По–четверте, здійснювати роботу з профілактики правопорушень в аспекті реальної дії принципу «незнання закону не звільняє від відповідальності» і вести боротьбу на подолання правового нігілізму, яке опанувало за останнім часом масовою свідомістю. Такий нігілізм корениться в правовому невігластві громадян і посадових осіб, їх слабкою інформованістю про закони, а також в умисному, або скоріше неусвідомленому бажанні їх обійти, проігнорувати, якщо це приносить відчутні вигоди при мінімальному ризику піддатися санкціям. Щоб викоринити правовий нігілізм слід звернути увагу на якість самих законів, які є причиною підриву довіри народу до законодавця.

По–п’яте, активізувати правову поведінку. Від активності, дієвості позиції кожного в боротьбі з порушеннями законності залежить стабільність правопорядку в суспільстві, тому велике значення має здатність громадян допомагати державі в його правоохоронній діяльності.

Підвищення правової культури населення, перш за все бачиться в підвищенні загальноправової підготовки населення, поширення серед нього правових поглядів, ідей і пропаганді принципів законності і правопорядку.

Література

1. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: монографія / за ред. проф. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. Х.: Право, 2007. 248 с.
2. Ганзенко О. О. Формування правової культури особи в умовах розбудови правової держави Україна: дис. канд. юр. наук: 12.00.01. Запоріжжя, 2002. 198 с.
3. Цимбалюк М. М. Формування правосвідомості громадян у процесі розбудови громадянського суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. К., 2004. 17 с.
4. Вопленко М. М. Правосвідомість і правова культура: навч. посіб. ВолДУ. М. : МАУП, 2000.

5. Мартишін О. В. Проблема цінностей в теорії держави і права // Держава і право. 2004. № 10. С. 5–14.

ОВЕС ПОСІВНИЙ (AVENA SATIVA L.) ЯК СКЛАДОВА РАЦІОНУ ГУСЕЙ: БІОХІМІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ

Дзюбан О.В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

Овес посівний (*Avena Sativa L.*) – однорічна трав'яниста рослина родини Злакових (*Gramineae*), що є цінною кормовою сільськогосподарською культурою. Зерно вівса відзначається високим вмістом рослинного протеїну та клітковини, завдяки чому входить до раціону свійських тварин та харчування людини. Зерно, зелена маса, паростки та корені вівса також містять біологічно активні речовини (БАР): вітаміни групи В, провітамін А, токофероли, фенольні сполуки, аскорбінову та гідроксикоричні кислоти, флавоноїди, кумарини, полісахариди [1, 3] та окрему групу антиоксидантів фенольної природи – авенантрамідів [2], які виявляють значний вплив на окисно-відновні процеси.

З'ясування механізмів впливу біологічно активних речовин на енергетичний обмін може допомогти у виборі стратегії їхнього застосування для підвищення стійкості організму до дії негативних чинників у постнатальному онтогенезі гусей, оскільки фізіологічні стреси птиці, хоч і є невід'ємною частиною розвитку організму, все ж негативно позначаються на кількісних і якісних показниках гусівництва. Завдання полягає у тому, щоб мінімізувати вплив цих стресів за допомогою введення до раціону гусей сировини, багаті на антиоксиданти. Особливий інтерес у цьому плані становлять кумарини, як речовини, що виявляють високу біологічну активність[3], та авенантраміди, як унікальна група сполук, притаманних лише даному виду рослин. Відповідно до

результатів закордонних досліджень [2], останні виявляють інгібуючі властивості у процесах пероксидації ненасичених жирних кислот, насамперед ліноленової, яка є незамінною і бере участь у всіх важливих енергетичних процесах організму. Окрім того, вони мають і протизапальну та імуномодулюючу дію, заспокійливо впливають на нервову систему [4].

Таким чином, додавання до раціону гусей вівса посівного неодмінно матиме позитивний вплив на процес адаптації гусей до умов середовища у постнатальному онтогенезі.

Література

1. Burtseva, O.V. (2013). Kil'kisne vyznachennya fenol'nykh spoluk Avena sativa L [Quantitation of phenolic compounds Avena sativa L.] *Ukrainian Journal of Clinical and Laboratory Medicine*, (8, № 4)
2. Bratt, K., Sunnerheim, K., Bryngelsson, S., Fagerlund, A., Engman, L., Andersson, R. E., & Dimberg, L. H. (2003). Avenanthramides in oats (Avena sativa L.) and structure – antioxidant activity relationships. *Journal of agricultural and food chemistry*, 51(3), 594-600.
3. Тернинко І.І. Овес посівний (Avena sativa L.): фармакогностична характеристика та аспекти застосування / І.І.Тернинко, О.В.Бурцева // Український журнал клінічної та лабораторної медицини. — 2008. — Т. 3, №3. — С. 18–24.
4. Singh, R., De, S., & Belkheir, A. (2013). Avena sativa (Oat), a potential nutraceutical and therapeutic agent: an overview. *Critical reviews in food science and nutrition*, 53(2), 126-144.

БІОХІМІЧНІ АСПЕКТИ ЗНАЧЕННЯ УБІХІНОНУ ДЛЯ ЖИВОГО ОРГАНІЗМУ

Долинний В.В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

Убіхінон – низькомолекулярна сполука, рухлива в ліпідному матриксі внутрішньої мітохондріальної мембрани. Це єдиний компонент дихального ланцюга мітохондрій, який не є білковим комплексом. Його вміст у дихальному ланцюзі мітохондрій становить 3-8 нмоль/мг білка, що значно перевищує концентрації будь-якого іншого компонента. Молярне співвідношення убіхінону та будь-якого із цитохромів складає 5:1 [1, с. 247].

Убіхінон – кофермент Q (КоQ), який як потужний антиоксидант обмежує процеси перекисного окиснення мембран [1, с. 247] і захищає ДНК і [2, с. 413], білки [3, с.585] мітохондрій від ушкоджуючих дій вільних радикалів. Крім того, дослідження останніх років свідчать про функції КоQ, як регулятора процесів експресії генів, сигнальної трансдукції, в тому числі апоптозу [4, с.28800]

Убіхінон, як внутрішньоклітинний регулятор, виконує ще й низку важливих біохімічних функцій [3,с.585]. Так, насамперед, КоQ є структурнофункціональним компонентом дихального ланцюга мітохондрій і, таким чином, бере участь у процесі окисного фосфорилування, яке призводить до синтезу АТФ в цих органелах. Крім того, КоQ стимулює клітинний ріст і попереджає загибель клітин [4, с. 28800]. Зниження вмісту КоQ з віком, а також при захворюваннях серцевосудинної системи вказує на важливу роль цього ендogenous регулятора в попередженні передчасного порушення функціонального стану серця. Так, зменшення вмісту КоQ на 25% призводить до дефіциту енергії в клітинах, що супроводжується порушенням біоенергетичного метаболізму в серцевому м'язі, а на 75% – до загибелі клітин . У людини вміст КоQ10 в серці становить 114 мкг, тоді як в легенях - 7,9 мкг. Процес синтезу убіхінону в клітинах тканин є складним і залежить від багатьох факторів, які впливають на нього. Синтез убіхінону починається в ендоплазматичному ретикулумі, мембранах апарату Гольджі та закінчується в мембрані мітохондрій, звідки він транспортується в різні компартменти клітини. КоQ синтезується практично в усіх тканинах організму de novo і етапи його синтезу здійснюються

в різних субклітинних фракціях. Вітамін Е впливає на різні етапи його біосинтезу – від синтезу поліізопреноїдного ланцюга до метилювання термінальних попередників КоQ. Оскільки вітамін Е в організмі людини та тварин порушується при стресових ситуаціях, різноманітних хворобах і фізіологічному старінні, існує потреба пошуку шляхів підвищення в забезпеченості організму КоQ [3].

Показано, що використання КоQ10, яке супроводжується зростанням його вмісту в мітохондріях мозку, в свою чергу виявляє протекторний ефект при деяких нейродегенеративних захворюваннях [3, с. 585]. Крім того, він спроможний гальмувати і перекисне окиснення ліпідів [5, с. 136]. Однак, не дивлячись на зростання популярності КоQ10 як антиоксиданта, мішені його цитопротекторної дії все ще залишаються малодослідженими, а дані про ефективність використання фармакологічних препаратів коензиму Q10 як в клініці, так і в експерименті досить суперечливі.

Література

1. Glinn M.A. Pro- and anti-oxidant activities of the mitochondrial respiratory chain: factors influencing NAD(P)H-induced lipid peroxidation. / Glinn M.A., Lee C.P., Ernster L. // *Biochim. Biophys. Acta* – 1997. Vol.1318.– P. 246-254.
2. Tomasetti M. Coenzyme Q10 enrichment decreases oxidative DNA damage in human lymphocytes. / Tomasetti M., Littarru G.P., Stocker R., Alleva R. // *Free Radic. Biol. Med.*– 1999. – Vol.27.– P. 1027-1032. in-2 and -3 expression in aging rat skeletal muscle, liver, and heart. / Barazzoni R., Nair K.S. // *Am. J. Phys. Endo. Met.* – 2001. – Vol. 280, Issue 3. – P. 413-419.
3. Thomas S. R. Dietary cosupplementation with vitamin E and coenzyme Q (10) inhibits atherosclerosis in apolipoprotein E gene knockout mice. / Thomas S.R., Leichtweis S.B., Pettersson K., Croft K.D., Mori T.A., Brown A.J., Stocker R. // *Arterioscler. Thromb. Vasc. Biol.* – 2001.– Vol.21, №4. – P. 585-593.
4. Papucci L. Coenzyme q10 prevents apoptosis by inhibiting mitochondrial depolarization independently of its free radical scavenging property. / Papucci L., Schiavone N., Witort E., Donnini M., Lapucci A., Tempestini A., Formigli L., Zecchi-Orlandini S., Orlandini G., Carella G., Brancato R., Capaccioli S. // *J. Biol. Chem.* – 2003. – Vol. 278, № 30 – P. 28220 - 28228.
5. Донченко Г.В. Биохимия убихинона (Q). / Донченко Г.В. // К.: Наук. Думка –1988. – 240 с

ПРОГНОЗ ПОГОДИ ЯК ВИД ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ

Журавська Ю.А.

*Донецький національний університет імені Василя Стусам.
Вінниця, Україна*

Білецька О.В.

*канд. філол. наук, доцент кафедри германської філології,
Донецький національний університет імені Василя Стусам.
Вінниця, Україна*

Сьогодні важко уявити свій день без новин. Вони – основа нашого дня, від них залежить те, в чому, коли та на чому ми поїдемо на роботу або на навчання. Але мало відомо, що загальна назва «новини» складається з багатьох невеликих підпунктів, які називаються інформаційні повідомлення.

Інформаційне повідомлення – відносно короткий текст, який містить інформацію про події, яка є новою для [1]. Приводом для створення інформаційного повідомлення є певна інформація, яка надходить з різних джерел.

У 2004 році німецький журналіст Свен Шерц-Шаде у своїй дисертації

«Deutsche Radio–Nachrichten. Der Wandel ihres Sprachgebrauchs 1932 – 2001» розробив диференціацію наступних елементів стандартної програми новин, які можна включити до макроструктури інформаційних повідомлень та які є власне видами інформаційних повідомлень:

- анонсування;
- привітання;
- оголошення часу доби, дати та дня тижня;
- огляд повідомлень;
- власне інформаційне повідомлення, тобто новини;
- прогноз погоди;

- повідомлення ситуації на дорогах;
- гороскопи;
- заключення;
- реклама [4, с. 23].

Прогноз погоди – це один із видів інформаційних повідомлень, який створюється у результаті складання науково–обґрунтованих передбачень про майбутнє стану погоди в певному населеному пункті чи регіоні та певний період. Він складається та розробляється приватними або державними метеорологічними службами на основі методів метеорології. Прогноз погоди синоптичним методом ділиться на прогноз синоптичного розташування і, на його основі, власне сам прогноз погоди, тобто, значень або ходу метеорологічних елементів або втілення тих чи інших атмосферних процесів (випадання дощу, утворення туману, гроза тощо) [2]. Прогноз погоди на телебаченні чи у друкованих виданнях називається синоптичним текстом або метеотекстом.

Метою роботи є дослідження прогнозу погоди як виду інформаційних повідомлень та його особливості. Завдання, в свою чергу, передбачає використання аналізу, синтезу та зіставного методу для охарактеризування прогнозу погоди та пошуку притаманних йому рис.

Предмет роботи становлять особливості синоптичних текстів на лексико–граматичному та стилістичному рівні.

Об'єктом дослідження є прогнози погоди на телебаченні Великобританії, Німеччини, Росії та України.

Актуальність роботи полягає, в першу чергу, в поглибленому інтересі, мовознавців до дослідження фахових мов, взагалі, та медіа дискурсу, зокрема.

Новизною дослідження є, перш за все, те, що воно є однією з небагатьох спроб охарактеризувати синоптичні тексти з точки зору їхньої жанрової специфіки.

Цікавою особливістю прогнозів погоди у порівнянні з іншими типами

інформаційних повідомлень є жанрові, регіональні та гендерні особливості мовлення дикторів, які привносять певний відтінок індивідуальності, та є нюансами, які нездатні змінити загальне направлення.

Жанрові відмінності телевізійних програм полягають у тому, що диктори прогнозу погоди вимовляють більшу кількість слів за одиницю часу, ніж їхні колеги у програмах новин (231 слів/хв та 194 слова/хв). Цікаво, що на телеканалах півдню Сполучених Штатів Америки вони встигають вимовити менше слів, ніж на північному сході США (201 слів/хв на півдні та 215 слів/хв на північному сході). Загально відома жіноча багатослівність та швидкість мовлення не мають особливих проявів (210 слів/хв південь та 204 слів/хв північний схід США), хоча варто зауважити, що найвищий показник швидкості мовлення було виявлено саме у мовленні диктора–жінки (250 слів/хв) [2; 4].

Прогнози погоди мають інформативний характер та стислий об'єм, що передбачає використання певної термінології. У прогнозах погоди можна зустріти лексеми для позначення будь–якого виду опадів (вологі, тверді, змішані та ін.), температурних даних, швидкості та напрямку вітру, дні тижня, топоніми тощо. На граматичному рівні синоптичні тексти відрізняються використанням різних часових форм, таких як теперішній та майбутній час, та різних типів речень – простих та складнопідрядних. Зі стилістичної точки зору левову частку у метеотекстах складають метафори.

Отже, інформаційні повідомлення – це стійкі, монологічні відрізки тексту, які займають важливе місце у макроструктурі новин. Серед видів інформаційних повідомлень виділяється прогноз погоди як один із найцікавіших та найрозповсюдженіших видів. Особливості метеотекстів активно досліджуються мовознавцями.

Література

1. Информационное сообщение. URL: <http://dedovkgu.narod.ru/nzh/nz05.htm/>

2. Расчет времени в выпусках новостей и прогноза погоды. URL: <https://publications.hse.ru/mirror/pubs/share/folder/vxyobqv80/direct/72909636>

3. Scherz–Schade Sven. Deutsche Radio–Nachrichten: Der Wandel ihres Sprachgebrauchs 1932 – 2001: дис.магістр. Berlin: Берлінський технічний університет, 2004. 311 с.

ПОГЛЯДИ ВЧЕНИХ НА РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРИ

Зінов'єва Д. О.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Мова є одним з важливих напрямків розвитку дітей дошкільного віку. Дитина користується мовою для того, щоб висловити свої думки, почуття, переживання, емоції, тим самим впливати на навколишній світ і людей, що її оточують. Мовлення дитини формується у спілкуванні з оточуючими – батьками, вихователями, однолітками. Важливим засобом розвитку мовлення є гра як провідний вид діяльності дитини дошкільного віку.

Розвиток мовлення тісно пов'язаний з розвитком свідомості, пізнанням навколишнього світу, розвитком особистості в цілому. Рідна мова є засобом оволодіння знаннями, вивчення всіх навчальних дисциплін в шкільній та подальшій освіті.

Зв'язне мовлення – це єдине смислове та структурне ціле, що включає пов'язані між собою і тематично об'єднані, закінчені відрізки.

Важлива функція зв'язного мовлення – комунікативна. Вона здійснюється в двох формах – діалозі і монологі. Кожна з цих форм має свої особливості, які визначають і характер методики їх формування.

Діалог – розмова між двома або кількома особами. Мовлення в реальному житті [4, с. 295].

Діалогічне мовлення представляє собою особливо яскравий прояв

комунікативної функції мовлення. Вчені називають діалог первинною природною формою мовного спілкування. Головною особливістю діалогу є чергування говоріння одного співрозмовника з прослуховуванням і подальшим говорінням іншого.

Питанням мовленнєвого розвитку займалися ще давньогрецькі філософи : Платон, Аристотель, Сократ, римський педагог Квінтіліан. Вони вказували на важливість розвитку мовлення дітей та надавали практичні поради.

Велику увагу приділяв розвитку мовлення дітей чеський педагог–гуманіст Я. Коменський, якого називають батьком наукової педагогіки. Він створив перший у світі посібник з дошкільного виховання – «Материнська школа», або «Про дбайливе виховання юнацтва в перші шість років», в якому розкрив завдання, зміст і методику виховання дітей [1, с. 26].

Німецький педагог Ф. Фребель вважав, що мовлення дитини розвивається з раннього дитинства, а передумовою для його розвитку є багатство внутрішнього життя малюка. Отже, завдання вихователя педагог бачив в збагаченні змісту життя дитини. Важливо, щоб дитина розглядала оточуючі предмети, а педагог надавав необхідні словесні пояснення. Слід позначати словом не тільки самі предмети, а й їх властивості, якості, взаємовідносини.

Розвиток мовлення Ф. Фребель тісно пов'язував зі спостереженням і грою. Широко відомі його заняття з сенсорного виховання дітей з використанням дидактичного матеріалу, так званих дарів, які сприяли накопиченню змісту вимови [1, с. 28].

Видатний вітчизняний педагог К. Ушинський вказував на чітко виражену педагогічну спрямованість народних ігор. На думку педагога, кожна народна гра містить у собі доступні форми навчання, вона спонукає дітей до ігрових дій та спілкування з оточуючими [2, с. 115].

Великий внесок в організацію навчання рідної мови в дитячому садку зробила Є.Тихеева : вона брала участь в розробці першої програми навчання і

виховання дітей в дитячому садку, включивши до неї заняття з розвитку мовлення з книгою, заняття з читання та письма, визначила умови розвитку мовлення дошкільнят та досліджувала вікові особливості мовленнєвого розвитку дітей різних вікових груп.

Спираючись на принципи наочності в навчанні рідного мовлення, Є. Тихеева запропонували серію ігрових занять з дидактичною лялькою: «Одягнемо ляльку на прогулянку», «Укладемо ляльку спати», «День народження ляльки» і т. д. Вона відзначала, що в таких іграх можна виконати велику кількість трудових процесів (приготування їжі, прання білизни, пошиття сукні), які сприяють накопиченню досвідудитини і розвитку її мовлення. Наприклад, вона наводить ряд дієслів, що позначають процес шиття (шити, зашити, вишити, нашити, підшити, перешити, зшити) [1, с. 6].

Д. Менджерницька велику увагу приділяла походженню дитячої гри, її сутності та у своїх роботах доводила, що гра є своєрідною практичною діяльністю дитини і засобом її всебічного розвитку, в тому числі і мовленнєвого. Вчена підтримувала ідею широкого використання народних ігор в педагогічній роботі, надавала велику допомогу в їх збиранні та науковій обробці [3, с. 10].

Д. Меджерницька вказувала на те, що між мовленням і грою існує двосторонній зв'язок. З одного боку, мовлення розвивається і активізується у грі, а з іншого – сама гра розвивається під впливом розвитку мовлення [6, с. 31].

На думку Н. Михайленко і Н. Короткової, чим багатший і різноманітніший діалог у грі, тим вище рівень ігрової творчості дітей. Розвиток у дітей умінь користуватися різними видами діалогічних реплік, дотримуватися правил поведінки в діалозі сприяє розвитку самої гри. Для активізації дитячих діалогів в грі необхідна відповідна атрибутика: іграшкові телефони, радіо, телевізор, каса і т. д.

Словесні дидактичні ігри закріплюють засвоєні дітьми мовні навички, розвивають швидкість реакції на почуте [5, с. 36].

Проаналізувавши погляди вчених на проблему розвитку діалогічного мовлення дітей дошкільного віку за допомогою гри, можна зробити висновок, що гра є потужним засобом розвитку мовлення. Саме у грі дитині дошкільного віку краще за все розвиватимовлення, в тому числі і діалогічне.

Література

1. Алексеева М. М., В. И Яшина Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников: учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений. 3–е изд. М.: Академия, 2000. 400 с.
2. Богуш А.М. Методика навчання української мови в дошкільних закладах : навч. посіб. К.: Вища шк., 1993. 327 с.
3. Поздняк Л. Менждерицкая – исследователь игры детей дошкольного возраста // Дошкольное воспитание. 1995. №12. С. 10.
4. Словник української мови : в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970–1980. Т. 2. 550 с.
5. Стародубова Н. А. Теория и методика развития речи дошкольников. М.: Академия, 2011. 251 с.
6. Шеремет М. К. Розвиток мовлення у старших дошкільників із заїканням засобами музично–дидактичних ігор: навч. посіб. / М. К. Шеремет, В. О. Кондратенко, Л. С. Журавльова. К.: Міленіум, 2013. 140 с.

ВИКОРИСТАННЯ КВЕСТ–ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Калугіна А. І.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Волкова В. А.

*канд. пед наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,*

м. Мелітополь, Україна

Сьогодні формування екологічної культури дошкільників є одним з основних напрямків у вихованні дітей. Перед вихователем постає завдання – прищепити любов до природи, надати початкові знання, навчити бережному ставленню до неї. Адже в дошкільному віці закладаються основи екологічної культури людини, її світогляду.

На переконання І. В. Рака, екологічна культура – це цілепокладаюча діяльність людини, спрямована на організацію та трансформацію природного світу (об'єктів та процесів) відповідно до власних потреб та намірів. Вона звернена водночас і до природного довкілля і до внутрішнього світу людини. Екологічна культура – це функціональна основа існування людини. Вона уможливорює доцільне і ефективне природокористування[3, с. 5].

Сучасний автор Н. М. Горопаха [1] стверджує, що у період дошкільля закладаються основи екологічної культури особистості, головною складовою якої є екологічна свідомість.

Дошкільнята насамперед повинні засвоїти провідні екологічні ідеї та поняття, щостосуються трьох основних напрямків: біологічного, соціального та прикладного.

До біологічної (загальної) екології належать такі поняття, як: живий організм, різноманітність середовищ існування, зв'язки зовнішнього вигляду живих організмів, їхньої будови і поведінки з особливостями середовища існування, багатоманітність живих організмів.

Соціальна екологія вивчає проблеми взаємодії людини з природним довкіллям, ознайомлення з якими допомагає дитині усвідомити своє місце в ньому, зрозуміти значення природних чинників для здоров'я людини та вплив її діяльності на стан природи.

Прикладна екологія регламентує поведінку людини в природі, розглядає проблеми розумного використання її ресурсів та природоохоронні заходи [1,

с. 59].

На глибоке переконання авторів А. Каюрової, Л. Кудриної, В. Попової, зміст екологічного виховання включає два аспекти: передачу екологічних знань і їх трансформацію в відношення. Знання є обов'язковим компонентом процесу формування основ екологічної культури, а ставлення – кінцевим його продуктом. Істинно екологічні знання формують усвідомлений характер відносини і дають початок екологічній свідомості [2, с. 42].

Це питання ще з давніх часів вивчали Я. Коменський, Й. Песталоцці, К. Ушинський.

На даному етапі вагомий внесок у дослідження проблеми зробили С. Миколаєва, Н. Рижова, Г. Самборська, Н. Соломонова, які розробили різноманітні програми з екологічного виховання.

Актуальність цієї проблеми регламентують державні документи : Закон України «Про освіту», Закон України «Про дошкільну освіту», Концепція дошкільного виховання в Україні, Базовий компонент дошкільної освіти та чинні програми закладів дошкільної освіти.

Вимоги сьогодення ставлять перед освітою завдання розробки і пошуку нових форм, видів організації навчання, щоб воно розвивало творче і критичне мислення малюків. Саме використання квест–технології є оптимальним варіантом для вирішення даної проблеми.

Як слушно зазначає І. Сокол, не випадково квест – це ігрова технологія, бо добре організована гра є одним із найкращих засобів викликати у дітей та дорослих естетичну насолоду від творчого напруження своїх інтелектуальних і фізичних сил. Гра завжди носить невимушений характер. Вона спирається на внутрішнє спонукання людини і дозволяє їй розвивати самостійність, мимовільність дій. У грі задоволення приносить не тільки результат, а й процес його досягнення[4, с. 17].

Адже саме ця форма проведення нетрадиційного заняття дає змогу

активізувати пізнавальну активність дошкільників, розвивати допитливість, пробуджувати інтерес до оточуючого світу. Кожне таке заняття має відповідний сюжет, згідно з яким облаштовують ігровий майданчик, групу потрібним матеріалом.

Загалом, очевидним є той факт, що в дитячих навчальних закладах квест-технології можна застосовувати в усіх групах, починаючи з молодшої. Але доцільніше саме в групах старшого віку, де у дітей вже є певні навички, знання і вміння. Вихователь при цьому виконує організаційну роль: визначення мети, сюжету, оцінка процесу і кінцевого результату.

Як показує досвід, оригінальність, безпечність, логічність, підпорядкованість певному сюжету, цілісність квесту свідчать про його високу якість.

Квест-технології починають активно використовувати в роботі з розвитку екологічної культури в дітей старшого дошкільного віку. Адже це неабияк підвищує інтерес сучасної дитини до прекрасного і, в цей же час, такого складного світу природи. З їх допомогою вирішуються важливі завдання: формування любові до рідного краю та природивзагалі, розвиток розуміння взаємозв'язку людини з природою, виховання дбайливого ставлення до навколишнього середовища, вироблення елементів екологічної свідомості, ознайомлення з різноманіттям природи в цікавій ігровій формі, спонукання до спостережливості та аналізу, виховання наполегливого прагнення до активної охорони та відновлення навколишнього світу, виховання естетичного і морального ставлення до оточуючого середовища, збагачення життєвого досвіду дітей за допомогою подорожі.

Що ж дає використання квест-технологій в навчальній діяльності? По-перше, підвищення мотивації, інтересу дітей до навчального матеріалу. По-друге, розвиток креативного мислення, розумової активності.

В дитячих садках можна проводити заняття-подорожі на різноманітні

теми: «Подорож до чарівного лісу», «Подорож крапельки», «В гості до зайчика», «Лісова подорож», «Подорож у королівство квітів», «Подорож по карті рідного краю»,

«Подорож до королівства води», «Вода – це життя!», «Мандруємо Україною», «Шукачіскарбів», «Скарбниця рідної природи», «Чарівна подорож», «Подорож до зимового лісу» та багато інших. Всі вони, без сумніву, викличуть в дітей позитивні емоції і на довго запам'ятаються.

Таким чином, можна зробити висновок, що в наш час, коли проблема виховання екологічної культури в дітей набула неабиякої актуальності дуже важливим є не тільки нагромадження знаннями, уміннями, навичками на заняттях, але й пошук нових цікавих технологій, які б підвищували інтерес сучасної дитини до світу природи. Однією з таких вдалих технологій є квест-технологія. Якій вдається задіяти і інтелекту дитини, її фізичні здібності, творчість, уяву. Адже квест являє собою гру з дидактичним завданням, ігровим задумом, керівником, правилами. Обираючи вдалі теми, добре готуючись до проведення подорожі, вихователь неабияк підвищує знання, уміння, навички дітей про природу, розвиває любов і доброзичливе ставлення до неї.

Література

1. Горопаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
2. Каюрова А. Н., Кудрина Л. В., Попова В. Ф. Формирование экологической воспитанности у детей дошкольного возраста. Актуальные вопросы современной педагогики (II): материалы междунар. заоч. науч. конф. Уфа: Лето, 2012. С. 41–43.
3. Рак І. В. Використання спадщини В. О. Сухомлинського у формуванні екологічної свідомості дітей дошкільного віку. Олександрія, 2013. 60 с.
4. Сокол І. М. Впровадження квест технології в освітній процес: навч.

посіб. Запоріжжя: Акцент Інвест–трейд, 2013. 87 с.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ФЕНОМЕН СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ПРОЦЕСІ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

Калюжний А.В., Алієв Е.А.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Розгляд феномену фізичної культури вимагає звернення до поняття «культура» на міждисциплінарному рівні з використанням даних різних наук. У енциклопедично-му словнику поняття «культура» трактується як «історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, що виявляється у типах і формах організації життя і діяльності людей, а також у створених ними матеріальних і духовних цінностях» [2, с. 325]. Особливий інтерес в контексті нашого розгляду уявляє включення у склад культури людських здібностей, сили, які реалізуються в діяльності, що включає знання, вміння, навички, фізичний, моральний, естетичний розвиток суб'єкта.

Аналіз поняття «фізична культура» передбачає розгляд наступних наукових теорій, що мають методологічний характер: концепція різних видів людської діяльності (Л. Вигодський, А. Леонт'єв, Є. Рубінштейн та ін.); теорія рухової діяльності, активності людини (М. Берштейн, І. Павлов, І. Сеченов, О. Ухтомський та ін.); теорія навчання руховим діям (М. Боген, П. Лесгафт та ін.); концептуальні основи проблеми фізичної культури осіб, що навчаються (В. Бальсевич, М. Віденський, Е. Вільчковський, Л. Лубишева, Л. Матвеев, В. Столяров, Б. Шиян та ін.).

Розгляд поняття «фізична культура» передбачає обговорення корелюючих з ним понять: «фізичне виховання», «фізичний розвиток», «фізична досконалість». «Фізичне виховання» розуміється як соціально–педагогічний

процес, спрямований на зміцнення здоров'я, гармонійного розвитку форм і функцій організму людини [3, с. 172]. Воно здійснюється за допомогою таких засобів як заняття фізичними вправами, опанування знаннями чи вміннями у галузі фізичної культури, загартування організму та ін.

«Фізичний розвиток» трактується більшістю вчених у двох значеннях: як процес зміни морфологічних і функціональних властивостей організму людини; як результат даного процесу, який характеризується рядом життєво важливих показників (маса тіла, довжина, життєва ємність легень та інше), а також ступінню розвитку фізичних якостей (сила, витривалість та інше) [3, с. 176].

«Фізична вдосконалість» звичайно розглядається як історично обумовлений рівень здоров'я та всебічного розвитку фізичних здібностей людини, які відповідають вимогам людської діяльності у різних галузях і забезпечують високу працездатність суб'єкта [1, с. 19].

Дослідження проблеми рухової діяльності та активності пов'язано з концепцією кільцевого управління руховими діями, що передбачає порівняння результатів дії з образом цілі (Ю. Галантер, Д. Міллер, К. Прибрам). Наявність кільцевого управління м'язовою діяльністю міститься у працях І. Сеченова, А. Леонтєва, які розробили теорію людської діяльності та механізми її виконання [2, 3].

Проблема рухової активності, культури рухів, розглядається відомим фізіологом Н. Берштейном. Згідно його теорії, процес становлення рухової діяльності проходить три стадії. Ним обґрунтована структура управління рухами, яка уявляє багаторівневий процес. Вищі рівні керують діяльністю нижчих рівнів, нижчі рівні (фонові) виконують рішення окремих завдань виконання рухів. У ході виконання рухів відбувається вдосконалення управління, при якому смисл і структура дій здійснюється вищими рівнями, а окремі завдання рухів управляються нижчими рівнями [1].

М. Богеном розроблено концепцію планомірно–поетапного формування

рухових дій, їх методологічні й психолого–педагогічні особливості в умовах навчально– виховного процесу [1].

Розкриття еволюції розуміння сутності фізичної культури, її концептуально– методологічної бази свідчить про суттєвий прогрес знань в контексті її формування у майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту. На сучасному етапі підготовка фахівців фізичного виховання та спорту зосереджена на особистості, її ціннісних орієнтаціях, формуванню мотивів (інтересів і потреб у видах фізичної й спортивної діяльності), розвитку моральних і вольових якостей. В цьому напрямі організується робота з формування знань і практичних навичок здорового способу життя, що природно передбачає значне розширення відомостей із історії фізичної культури, основам гігієни, біомеханіки, психології й фізіології фізичних вправ, навчанню і методиці самостійних індивідуальних і групових занять фізичною культурою і спортом.

Література

1. Боген М. М. Физическое совершенство как основное понятие теории физической культуры // Теория и практика физической культуры. 1997. № 6. С. 18–22.
2. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры. Введение в предмет : учеб. для высш. спец. физ–культур. завед. 3–е изд. СПб.: Лань, 2003. 272 с.
3. Шиян Б. М. Теоретико–методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. д–ра. пед. наук: 13.00.04. К., 1997. 50 с.
4. McLean K. N. What motivates the motivators? An examination of sports coaches / K. N. McLean, C. I. Mallet // Physical Education and Sport Pedagogy. 2011. Vol. 17(1). P. 21–35. doi: 10.1080/174089.2010.535201.

АКСІОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФІЛОСОФСЬКО–ПРАВОВОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ

Кафо С. В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

Філософія права – це наука, яка вивчає світоглядні, аксіологічні, антропологічні тагносеологічні основи права, як регулятора суспільних відносин у їх взаємодії з індивідом, суспільством і державою. Ще античні філософи – Демокрит, Сократ, Платон, Аристотель, Цицерон займались цими проблемами. Кращими європейськими мислителями були розроблені основи нової раціоналістичної філософії права. Значнимчином на ці поняття вплинули І. Кант, Г. В. Ф. Гегель тощо. Вони вважали, що «філософія права» – це насамперед філософська, а не юридична дисципліна, завданням якої є вивчення ідеї права. У колі проблем, що вивчаються філософією права, виділяють наступне:

- смисл права;
- сутність і поняття права;
- його місце у світі;
- цінність і значимість права;
- роль права в житті людини, суспільства, держави.

Під цінністю права розуміємо визначення у праві свободи та активності людей у відповідності принципам рівності та справедливості. Право надає учасникам суспільних відносин простір для свободи у вигляді власних прав і одночасно направлення на виключення свавілля як з боку особистості (*людини*), так і з боку держави. Особистісна цінність права полягає в тому, що воно виражає масштаб свободи особистості (*людини*) в суспільстві і втілює ідеї рівності та справедливості. А загальною цінністю права є те, що воно виступає потужним фактором прогресу, джерелом оновлення суспільства у відповідності з ходом історичного розвитку.

Право можна розглядати в таких його формах, як ідеальне право, формальне і реальне (позитивне).

Розглянемо ідеальне право. До правових його цінностей застосовуються абстрактні, абсолютні прообрази права (такі, що притаманні людині від

народження і не залежать від його волі). Тобто, за кожною особою визнається певний комплекс природних невід’ємних прав та властивостей, які зумовлюються самим фактом існування людини, і не залежать від його соціальних умов. Право, котре уособлює розум та справедливість. З аксіологічної філософсько–правової точки зору це такі притаманні людині феноменологічні цінності як:

- свобода;
- справедливість;
- мораль;
- чесність;
- совість;
- розум.

Право ідеальне і є таким орієнтиром, до якого слід прямувати суспільству.

Під формальним правом розуміють зведення правил, законів, що виражаються в загальнообов’язкових нормах, формалізованих державою, і за допомогою яких регулюється життя в соціумі. Такі норми можуть як додержуватися прав людини, так і порушувати моральні принципи, застосовуючи методи примусу. Підґрунтям до порушення моральних прав людини з позицій філософської концепції є концепція юридичного позитивізму, або позитивне право. Її представники Дж. Остін, П. Лабанд, котрі розглядали право як позитивний факт, що не вимагає особливого аксіологічного осмислення. З цієї точки зору представники юридичного позитивізму вважали, що дуалізм ідеального і позитивного права є помилкою спекулятивно–метафізичної філософії права. Вони стверджували, що існує тільки позитивне право, котрим є сукупність норм, що приймаються державою, а все інше становить собою моральну оцінку чинного позитивного права. На їх думку така оцінка є суб’єктивною і неоднозначною, та і не обов’язковою, тому її необхідно виключити з юридичної науки. І приймати його (*право*) треба незалежно від того

хороше воно чи погане.

Філософію така позиція не може вдовольняти, оскільки поза увагою юристів залишається важливіше питання про те, як у правовій сфері життя суспільства існуючі правові норми співвідносяться із належним. Тому раціоналістичне філософське пояснення права починається з постановки питання про розумність, правильність, справедливість правових норм тощо. За критичним аналізом права як соціального явища, філософи шукають істинне знання про право. Для цього у філософії права здійснюється розрізнення права та закону, і закону як розрізнення належного та існуючого(*суцього*). Історично склалися різні варіанти позначення права в філософських значеннях – природне право, божественне право тощо. Завдяки цьому філософія права може ставити питання про справедливість закону, про співвідношення права і закону, закону і свавілля. *Людина завжди прагне до своїх людських цінностей, але ці цінності повинні якимсь чином корелювати з реальністю – це і є той баланс, котрий в сучасній Україні вивчають в юридичній науці на філософському рівні і використовують при цьому світоглядні, антропологічні та гносеологічні підходи.*

Цінністю права є вираження у праві свободи та активності людей згідно з принципами рівності і справедливості. Право надає учасникам громадських відносин простір для свободи у вигляді суб'єктивних прав і одночасно направлено на виключення свавілля як з боку особистості, так і з боку держави.

Отже, цінність права для людини полягає в тому, що воно відображає масштаб свободи особистості у суспільстві та втілює ідеї рівності і справедливості, що воно є потужним фактором прогресу, джерелом оновлення суспільства відповідно доісторичного ходу суспільного розвитку.

Література

1. Біленчук П. Д., Гвоздецький В. Д., Сливка С. С. Філософія права: навчальний посібник / за ред. П. Д. Біленчука. К. Атіка, 1999. 208 с.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. Ю. С. Шемшученка. К. :

«Юридична думка», 2007. 992 с.

3. Воронянський А. В., Губа А. В., Зайончковський Ю. В. Основи правоведення: уч.пособ. для школьників і студентів. Х.: Парус, 2004. 400 с.

4. Кишеньковий довідничок. Основи права / Автор–упорядник Бармак М. Тернопіль, 2004. 368 с.

5. Крестовская Н. Н., Оборотов Ю. Н., Крыжановский А. Ф., Матвеева Л. Г. Теория государства и права. Издание четвертое. Х.: «Одиссей», 2008. 256 с.

6. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України / Упорядники: Богачова О. В., Винокуров К. С., Крусь Ю. І., Менюк О. А., Менюк С. А. Р.: «Оріяни», 1999. 502 с.

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР ДЛЯ РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Кліщ А.О.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Важливою умовою для повноцінного загального та мовленнєвого розвитку дитини є своєчасний розвиток граматичної сторони мовлення. Адже, своєчасне оволодіння правильним мовленням – основа розумового розвитку дитини, запорука повноцінного спілкування з оточуючими, що сприяє формуванню особистості в цілому. На сьогоднішній день все більше дітей мають порушення мовлення. Таким дітям складніше засвоювати необхідні знання у закладі дошкільної освіти, а в подальшому – в школі. Одне з таких порушень – загальний недорозвиток мовлення.

Загальний недорозвиток мовлення – це різні та чисельні мовленнєві розлади, при яких у дітей порушено формування всіх компонентів мовної системи, що відносяться до її звукової та смислової сторони, при нормальному слухові та інтелекті [4, с. 235].

Проблема формування граматичної сторони мовлення є одною з найважливіших та актуальних проблем у дітей з загальним недорозвитком

мовлення.

Формування граматичної сторони мовлення у дітей з загальним недорозвитком мовлення відбувається важче, ніж оволодіння словником. Це пов'язано з тим, що граматичні значення абстрактні і граматики організована на основі великої кількості правил.

Грамматична будова мовлення – система взаємодії слів між собою в словосполученнях та реченнях. Розрізняють морфологічний та синтаксичний рівень граматичної сторони (морфологічний – вміння володіти прийомами словотворення; синтаксичний – вміння складати речення, граматично правильно поєднувати слова) [3, с. 2–11]. Розвиток морфологічної та синтаксичної систем мови у дитини відбувається в тісному взаємозв'язку. Поява нових форм слів сприяє ускладненню структури речення, і навпаки, використання певної структури речення в усному мовленні одночасно закріплює і граматичні форми слів. В працях видатних вчених досягнуті певні успіхи у визначенні порушень граматичної сторони мовлення та розроблені методи їх подолання. Так в працях О. Гвоздьова, Д. Ельконіна, Г. Розенгард–Пупкота інших детально описано становлення мовлення у дітей, починаючи з самого раннього дитинства.

Менш вивченою є проблема засвоєння дітьми з загальним недорозвитком мовлення окремих розділів граматики. Дані про це представлені в роботах Н. Жукової, Р. Лалаєвої, Р. Левіної, Н. Серебрякової, Т. Філічевої, Г. Чиркіної та інших.

На думку Р. Лалаєвої, Н. Серебрякової та інших, своєчасне засвоєння граматичної будови мовлення дитиною є важливою умовою не тільки її повноцінного мовленнєвого розвитку, а також загального психічного.

В присвячених розвитку граматичної будови мовлення дослідженнях С. Коновалової, Г. Леушиної, Є. Тихеєвої, О. Усової, Т. Філічевої та інших відмічається, що для дошкільників з загальним недорозвитком мовлення оволодіння граматичними категоріями представляють особливу складність.

Одним з засобів, які сприяють формуванню граматичної сторони мовлення, є використання на логопедичних індивідуальних та підгрупових заняттях дидактичних ігор.

Гра є провідним видом діяльності дітей дошкільного віку. Її вплив на виховний процес дітей досліджувала велика кількість видатних науковців, серед них: Л. Артемова, А. Бондаренко, Л. Виготський, Я. Коменський, С. Русова, О. Усова, К. Ушинський та ін. Б. Ананьєв зазначав, що правильно організоване навчання у вигляді ігрової діяльності не тільки забезпечує засвоєння знань, а й удосконалює нервову систему. У грі яскраво проявляються особливості мислення і уяви дошкільників, активність та потреба у спілкуванні [2, с. 15].

Значний внесок у розвиток дидактичних ігор зробили такі вчені, як В. Аванесов, Ф. Блехер, З. Михайлова та інші. Високо оцінила дидактичну гру як метод навчання О. Усова, яка відзначила, що дидактичні ігри дають можливість вихователю піднести рівень сприймання дітьми навчального матеріалу, урізноманітнюють навчальну діяльність, відносять до неї елементи цікавості [1, с. 36–37]. Є. Тихєєва була першим вітчизняним педагогом, яка розглянула дидактичну гру як засіб розвитку мовлення. В дидактичній грі дитина не тільки отримує нові знання, але також узагальнює та закріплює їх.

Одним із основних засобів формування граматичної сторони мовлення дітей є словесні дидактичні ігри та вправи з використанням наочного матеріалу. В якості наочного матеріалу можна використовувати натуральні предмети, картинки, іграшки, фланелеграф, також використовуються різні картки–завдання. Проводити ігри необхідно в невимушеній обстановці, не використовуючи складну граматичну термінологію. Успіх формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з загальним недорозвитком мовлення при використанні ігор залежить від наступних умов: підбір ігор відповідно до системи граматичної будови мови; відповідність ігор інтересам дошкільників; керівництво іграми граматичного змісту повинно відповідати

закономірностям засвоєння дітьми граматичної будови мови. Отже, загальний недорозвиток мовлення досить складне порушення яке охоплює всі мовленнєві компоненти. Під час корекційного процесу застосовують різні методи та засоби, але найпоширенішими є дидактичні ігри. Використання цікавої дидактичної гри спонукає дитину до вільного мовленнєвого спілкування, засвоєнню правильних граматичних форм, вживанню відомих їй слів в словосполученнях та реченнях, активізую вже існуючий словниковий запас, призводить до поступового кількісного зросту словника, призводить до зменшення помилок у вживанні.

Література

1. Богуш А. М., Н. І. Луцан Мовленнєво–ігрова діяльність дошкільників. Мовленнєві ігри, ситуації, вправи. навч.–метод. посіб. Київ: Слово, 2008 187 с.
2. Кондукова С. В., Базима Н. В. Особливості застосування гри в системі дошкільного сенсорного виховання дітей із загальним недорозвиненням мовлення // Корекційна педагогіка. Вісник. Української асоціації корекційних педагогів. 2015. № 1. С. 15–21.
3. Соботович Є. Ф. Критерії оцінювання мовленнєвого розвитку дитини (в його лексичній ланці) на різних вікових етапах. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дітей дошкільного віку // Дефектологія. 2003. №2. С. 2–11.
4. Шеремет М.К. Логопедія. Підручник, третє видання, перероблене і доповнене / За ред. М.К.Шеремет. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. 672 с.

МОТИВАЦІЙНІ ФАКТОРИ ФІЗКУЛЬТУРНО–СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УПРОЦЕСІ ШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Кубрак І.С, Москаленко В.В.

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького,

м. Мелітополь, Україна

Формування позитивного ставлення учнів до занять фізичною культурою і спортом – одна з актуальних соціально–педагогічних проблем навчально–виховного процесу в сучасній школі.

Одним із шляхів підвищення ефективності системи фізкультурної освіти й

фізкультурно–оздоровчої діяльності школярів у режимі шкільного дня вважається формування в них повноцінної мотивації до занять фізкультурно–спортивної спрямованості. При цьому, вважають дослідники, необхідно акцентувати увагу на елементах, які сприяють ефективному формуванню розумного ставлення дівчат– підлітків до себе й до свого тіла та мотиваційної сфери; усвідомленню необхідності міцного здоров'я, дотримання здорового способу життя, фізичної вдосконаленості [2, с. 3].

Мотивація – це сукупність спонукальних факторів, які спричиняють активність організму й визначають її спрямованість. Вона є головною складовою прагнення школярів до фізичного вдосконалення [1, с. 32–36].

Мотиви можуть виступати в різних формах і проявлятися у різних сферах діяльності людини. Дослідниками доведено, що саме мотиви визначають і стимулюють активну рухову діяльність людини.

Існують різні погляди, щодо тлумачення мотивації діяльності особистості. Т. Круцевич вважає джерелом мотивів діяльності різні потреби людини, у тому числі й соціальні.

На думку авторів Т. Круцевич, Т. Норенко, виникнення інтересу до самостійних занять фізичним вихованням пов'язане з новизною навчального матеріалу. Вони відзначають, що саме інтерес до активних самостійних занять фізичним вихованням – один із складних процесів формування мотиваційної сфери. Успішна реалізація мотивів і цілей викликає у школярів натхнення успіхом, бажанням продовжувати заняття за власною ініціативою [2].

Одним із шляхів підвищення ефективності системи фізкультурного виховання, і в цілому фізкультурно–оздоровчої діяльності старшокласників, є формування повноцінної мотивації до активних систематичних самостійних занять фізичним вихованням.

Первинні мотиви, які спонукають учнів до самостійних занять фізичним вихованням, часто не мають соціальної значимості. Вони викликані особистими,

побутовими причинами

Мотивація навчально–пізнавальної діяльності старшокласників є складним структурним утворенням, що має таке значення:

1. Виступає як фактор формування й розвитку особистості.
2. Здійснює загальний стимулюючий вплив на процес мислення, стає джерелом інтелектуальної активності.
3. Мобілізує творчі сили на пошук і рішення пізнавальних завдань, позитивно впливає на якість знань, їх глибину та систематизацію, прагнення до самостійної роботи.
4. Має діагностичне значення, є показником розвитку багатьох важливих рис особистості: цілеспрямованості, усвідомленості, широти та стійкості пізнавальних інтересів.

В. В. Захожий виділяє, що процес формування інтересу до самостійних занять фізичними вправами складається з трьох етапів:

1. Створення умов для появи пізнавального інтересу, що сприяють виникненню потреби в цих знаннях.
2. Формування позитивного ставлення до предмета діяльності надання можливості переживати успіх, радість від продуктивної діяльності.
3. Організація діяльності, в умовах якої формується справжній пізнавальний інтерес.

Потрібно відзначити, що виникнення пізнавального інтересу можливе на певному рівні засвоєння спеціальних знань та умінь. Вищий рівень пізнавальної мотивації характерний для старшокласників, які володіють доступними для них узагальненими способами розумової роботи.

Пізнавальні інтереси як активатор пізнавальної діяльності реалізується лише тоді, коли вони трансформуються у свідомості людини в конкретну пізнавальну мету діяльності. Подальше розгортання пізнавальної потреби у сфері свідомості приводить до перетворення мети на пізнавальну програму, яка має

чіткі параметри діяльності, спрямованої на задоволення пізнавальної потреби. Саме тому в самій структурі освітньої потреби доцільно бачити весь комплекс специфічних культурно–спортивних потреб, які задовольняються в процесі діяльності школяра, залученого до проведення та участі у самостійних фізкультурно–масових заходах.

Мотиви занять фізичною культурою умовно поділяються на загальні й конкретні. До загальних мотивів належать бажання людини займатися фізичними вправами взагалі: чим конкретно (яким видом фізичних вправ) не має значення. Конкретні мотиви відображають бажання особи займатися улюбленим видом спорту або оздоровчими вправами.

За складністю і ступенем усвідомлення мотиви поділяють на прості й складні. Упростих мотивах виявляються, головним чином, матеріальні потреби. Це прагнення, бажання, хотіння, які, окрім того, характеризуються ступенем усвідомлення відповідної потреби. Більш складні форми мотивів – інтереси, схильності, ідеали, світогляд. Вони характерні передусім для духовних потреб.

За ступенем стійкості та тривалості дії мотиви можуть бути стійкими, постійно діючими (переконання, ідеали, відчуття обов'язку та ін.); тривалими, які спонукають до діяльності (бажання досягти конкретного спортивного результату); короткочасними, ситуативними, що виникають і діють у певній ситуації, у процесі діяльності людини, коли виникає ситуативний інтерес (інколи такі мотиви називають процесуальними).

Інтерес являє собою позитивне свідомо–емоційне ставлення до об'єктів, подій або діяльності. Наявність інтересів сприяє розвитку здібностей для успішного навчання. В інтересах проявляється в першу чергу пізнавальна потреба. Однак інтерес – мотив не стійкий. Він може зникнути або перетворитися у схильність.

Активний інтерес до фізичної культури і спорту дітей в більшості випадків

формується в підлітковому періоді їхнього життя. Необхідною умовою виникнення свідомого і стійкого інтересу учнів є наявність достатньої суми знань про конкретний вид фізкультурної діяльності. Вчителям фізичної культури слід прагнути до того, щоб школярі отримували правильні й повні знання про значення і вплив фізичних вправ на організм людини. Це можливо за рахунок вмілого педагогічного впливу, який допомагає учням накопичувати спеціальні знання про фізичну культуру і спорт, приводить до переконань необхідності таких занять у повсякденному житті.

Література

1. Ремшмидт Х. Подростковый и юношеский возраст: Проблемы становления личности. М.: Мир, 1994. 320 с.
2. Круцевич Т. Ю. Управление физическим состоянием подростков в системе физического воспитания: дис... д-ра наук з фіз. вих і спорту. К. 2000. 455 с.
3. Собженко О. А. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека: уч. пособие. Самара, 2012. 512 с.

ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Махсма Яна

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Чорна В. В.

*кандидат педагогічних наук
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Сучасний темп розвитку новітніх технологій освітнього процесу,

політичної і соціальної обстановки, суспільство потребує виховання успішної людини з розвинутими лідерськими, діловими якостями, підготовленої для самореалізації в сучасному світі, яка адекватно реагуватиме на зміни, що в ньому відбуваються, а також постійно самовдосконалюватиметься. Лідерство дитини і його схильність до лідерської поведінки, істотним чином обумовлюється особливостями її індивідуального розвитку. У появі лідерської поведінки беруть участь багато чинників, зокрема вік, індивідуальні особливості, зовнішні, фізичні і соціальні умови. Лідерство є одним із найважливіших способів інтеграції особистості в систему суспільної діяльності та міжособистісних взаємовідносин. Як соціально-психологічний феномен він виникає в результаті взаємодії людини й конкретних суспільнозумовлених обставин предметної діяльності. Це система соціально-психологічних явищ, яка пов'язана з виходом особистості в лідери та її відносинами із членами групи; відносини домінування і підпорядкування, впливу і слідування в системі міжособистісних відносин у групі.

Проблема дослідження впливу шкільного колективу, формування лідерства, лідерських якостей привертала увагу, закордонних, і вітчизняних науковців. Поняття лідерства широко поширене в соціології, політології, психології та ряді інших наук про людину і суспільство. Цьому феномену присвячено, велика кількість теоретичних та емпіричних досліджень. Серед вітчизняних представників психолого-педагогічних наук дослідженню лідерства присвячено також чимало робіт (І. Волкова, Є. Ганцева, В. Гончаров, І. Кон, Б. Паригіна та ін.).

У цілому, лідер – це особа, яка здатна впливати на інших з метою інтеграції спільної діяльності, спрямованої на задоволення інтересів даного співтовариства.

Лідером є як високоавторитетна особистість, за якою група визнає право приймати відповідальні рішення в значущих для неї ситуаціях; так і особистість, яка реально зображає центральну роль в організації спільної діяльності та в реалізації взаємин у групі.

«Теорія рис лідера» виходить з того, що лідерами люди народжуються. Ряд вроджених властивостей і характеристик індивіда (сила і рухливість нервових процесів, екстраверти, здатність до емпатії, співчуття, яскраво виражені евристичні та інтелектуальні здібності тощо), як стверджують прихильники цієї теорії, дозволяють йому зайняти панівне становище в будь-якій ситуації і взяти на себе роль лідера.

Ситуація успіху є дуже важливою для виховання лідерських якостей у дітей молодшого шкільного віку, адже сучасне динамічне життя потребує від особистості швидкої адаптації до перетворень, важливості бути активним й ініціативним, не уникати труднощів, вміти ставити перед собою реальні цілі й прагнути їх досягати, адекватно оцінюючи й розвиваючи свої здібності, бути відповідальним і при цьому почуватися у своєму оточенні впевнено і комфортно. В даному контексті зазначимо, що саме ситуація успіху впливає на рівень самооцінки дитини [1].

Від самооцінки молодшого учня залежить характер його спілкування, взаємовідносини з іншими людьми, подальший розвиток його особистості. Адекватна самооцінка дає дитині моральну насолоду. Самооцінка здібностей і можливостей особистості виявляє певний рівень домагань, з'ясовує як рівень завдань, які особистість встановлює перед собою в житті і до виконання яких вважає себе здатною. Рівень домагань дитини, отже, характер її самооцінки яскраво виражається у лідерстві дитини [1].

Отже, у процесі нашого дослідження було уточнено поняття «лідер», «лідерські якості». Виділили якості особистості, які притаманні лідерам. Проаналізували праці вітчизняних вчених та на їх підставі зробили умовивід. Що прояви лідерства в учнівських колективах, тобто домінування одних особистостей над іншими, пов'язані з тим, що клас довіряє розв'язання важливих задач не будь-кому, а тому, чия готовність діяти відповідає конкретному моменту. Іншими словами, лідером може стати той, хто крім відповідного соціально-

психологічного складу має достатню мотивацію лідерства, тобто бажає виконувати цю роль.

Література

1. Мітлош А. В. Тренінг розвитку лідерської обдарованості // Обдарована дитина. 2010. № 4. С. 33–40.
2. Нестуля С. Теорія і практика виховання лідерських якостей особистості: з досвіду роботи // Теорія і практика виховання лідерських якостей особистості у системі студентських самоврядних організацій: матеріали II Всеукр. студент. наук.–практ. конф., (Полтава, 23–25 квіт. 2010 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової; Полтав. нац. пед. ун–т ім. В. Г. Короленка. Полтава: Друкарська майстерня, 2010. С. 8–10.

ДО ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ ДОШКІЛЬНИКІВ

Міняйло А. В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна*

Культура поведінки дошкільників є віддзеркаленням навчально–вихованого процесу в закладі дошкільної освіти. Зміни в суспільному житті України обумовили необхідність удосконалення системи освіти загалом та реформування дошкільної освіти. Модернізація дошкільної освіти є природною, зумовленою реакцією на запити суспільства, яке вже не задовольняється традиційною системою навчально–виховного процесу дошкільників.

Пріоритетним напрямом удосконалення системи дошкільної освіти є впровадження нових інноваційних шляхів удосконалення процесу підготовки дошкільників. Адже, функціонування інновацій в навчально–виховному процесі дошкільників є необхідністю функціонування та розвитку закладу дошкільної освіти в сучасних умовах.

Однією із стратегічних задач модернізації навчально–виховного процесу

закладу дошкільної освіти України та актуальною проблемою сьогодення є пошук інноваційних шляхів удосконалення культури поведінки у дошкільників в умовах роботи з різновіковими групами. У наш час ведуться активні наукові пошуки створення певних соціально–педагогічних засад розвитку культури поведінки у дошкільників, які б у повній мірі задовольняли сучасні потреби суспільства та були б альтернативними для навчально–виховного процесу закладу дошкільної освіти. Однак, проблем формування культури поведінки у дошкільників в умовах роботи з різновіковими групами є у недостатній мірі розробленою сучасними науковцями і потребує подальшого дослідження.

Предметом нашого дослідження є соціально–педагогічні засади формування культури поведінки у дошкільників в умовах роботи з різновіковими групами. Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дав змогу дійти висновку, що науковці під соціально–педагогічними засадами розуміють мету, принципи, методи, умови, критерії, показники та рівні формування культури поведінки у дошкільників.

Таким чином встановлено, що до соціально–педагогічних проблем здійснення навчально–виховного процесу дошкільників належать визначення мети, принципів, методів, умов, критеріїв, показників та рівнів формування культури поведінки у дітей дошкільного віку в умовах роботи з різновіковими групами.

На нашу думку, мета формування культури поведінки у дошкільників в умовах роботи з різновіковими групами повинна включати цілі кожного учасника та відповідний результат. Цілі всіх учасників ми поділяємо на зовнішні – цілі суспільствата внутрішні – цілі вихователів, дошкільників, батьків.

Аналіз теоретико–методологічних засад формування культури поведінки у дошкільників та результати дослідно–експериментальної роботи щодо визначення стану розвитку культури поведінки дозволили визначити цілі суб'єктів навчально–виховного процесу в дошкільному навчальному закладі.

Цілі всіх суб'єктів навчально–виховного процесу закладу дошкільної освіти доповнюють одна одну, утворюючи загальну мету – забезпечення соціально – педагогічних умов необхідних для розвитку культури поведінки у дошкільників в умовах роботи з різновіковими групами. Підкреслимо, що цілі суб'єктів навчально– виховного процесу закладу дошкільної освіти постійно знаходяться в динаміці. Так, ефективність роботи з формування культури поведінки у дошкільників залежить, насамперед, від узгодженої діяльності педагогічного колективу закладу дошкільної освіти і родини. В першу чергу, батьки повинні знати, які основні вимоги висуваються до поведінки дітей, які манери в них виховуються, і, що найважливіше, в цьому аспекті як вести виховну роботу в сім'ї. Аналіз науково–педагогічної літератури свідчить, що дуже важливо постійно перевіряти ефективність та якість проведеної роботи, основним показником результативності якої є, загальний розвиток особистості дитини та рівень її вихованості. Науковці і практики доводять, що сьогодні важливим є систематична перевірка у поведінці дітей [2].

Зазначимо, що в умовах сьогодення важливо враховувати мотивацію дитини до здійснення гарних вчинків по відношенню до інших людей. Дитина повинна усвідомити навіщо їй це потрібно та на скільки це важливо для оточуючих.

Вагомий внесок в дослідженні проблеми вихованості дітей зробив І. Бех. Учений стверджує, що у вихованні особистості вагоме місце належить вчинкам, які детермінують людські відносини «Я – вам». Згідно з поглядами І. Беха, важливою ознакою даних стосунків є те, що дитина створює окремий виховний результат, який, вцілому, поширюється на певну групу людей. Виховна система «Я – вам» є досить важливим показником морального розвитку особистості, оскільки вона спрямована на взаємодію значної кількості людей. За висловом І. Беха, головний критерієм моральності дитини є безкорисливість її вчинку. Учений підкреслює, що у відповідності до нього дитина діє морально, вона не

орієнтується на власні потреби та інтереси [1, с. 143].

Вихователь в процесі формування культури поведінки у дошкільників повинен уважно спостерігати за дітьми, відзначаючи різні етапи їхніх стосунків; аналізувати обставини, які виникають; оцінювати індивідуальний розвиток дошкільнят на підставі спільних досягнень групи; створювати відповідні індивідуалізовані програми розвитку культури поведінки. Зазначимо, що інформація про дітей повинна бути динамічною.

Керуючись сучасними теоріями в педагогічній діяльності, зауважимо, що головним в процесі формування культури поведінки у дошкільників є необхідність навчити дитину поважати суспільство в цілому і кожного його члена окремо та ставитися до людей так, як би дитина хотіла, щоб ставилися до неї. Зазначимо, що культура людських відносин, спілкування людей між собою відіграють важливу роль у житті. Так, якщо у групі діти культурно між собою спілкуються, то вони так само будуть поводитись із зовсім незнайомими людьми.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : сходження до духовності. К.: Либідь, 2006. 272 с.
2. Кузь В. Г. Навчально–виховний комплекс «Школа – дошкільний навчальний заклад»: педагогічний ефект. К.: Міленіум, 2001. 112 с.

ВЖИВАННЯ АНТРОПОНІМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Морозова Я.С.

Мелітопольська ЗОШ № 1, м. Мелітополь, Україна

Галишева А.М.

Мелітопольська ЗОШ № 1, м. Мелітополь, Україна

Історичне значення та походження англійських антропонімів на сьогодні є

дужеактуальною галуззю наукового дослідження. Класифікація та специфічна особливість власних імен цікавила дослідників не одне десятиліття.

Використовуючи мову у повсякденному житті, люди постійно обертаються середрізноманітних імен, які мають не тільки індивідуальне значення, але і багатовікову історію та яскраву рису національної належності. Базуючись на тому, що ономастика як самостійна наукова галузь займається вивченням сутності, функціонування та виникнення власних імен, дослідники концентрують увагу на детальному та усесторонньому аналізі англійських антропонімів.

У ході наукового аналізу особливу увагу вчені наділяють вивченню не тільки складу та типізації англійських антропонімів, але і порівняння та співвідношення жіночих та чоловічих імен. Перед усім такі провідні вчені як Б. Рассел, Дж. Локк, S. Kripke, E. Pulgram, H. Putnam, відвели значне місце вивченню проблеми семантичної структури власного імені. О. Леонович вивчає особливості використання і функціонування англійського антропоніму з лінгвокультурологічної позиції. В свою чергу наукові праці С. Гарагулі розкривають сутність методологічної основисистемного опису власного імені [1, с. 59–68].

Зі стародавніх часів відомо, що ім'я відображає не тільки етнічний колорит чи походження людини, але і її характерологічний відтінок і емоційно–експресивний стан.

Вважається, що ім'я отримане людиною від народження формує її майбутній життєвий образ, звички, особливості характеру і соціальної поведінки. Сучасним письменникам добре відомо, що колоритність сюжету та художня образність тексту буде повною, структурованою та яскравою завдяки вдалому відображенню усіх героїв. Вибір імені для персонажу зосереджується перш за все на морфемній на фонемній складовій, яка спроможна відобразити його експресивну та емоційну інтонаційність. Вчені–лінгвісти неодноразово підтверджували, що в художньому сюжеті антропоніми розкривають стилістичну

складову, відіграючи значну роль в організації та створенні образу [3, с. 6–7].

Без сумніву обираючи ім'я герою, автор тексту спирається на жанр, системність твору та художній задум оповідання. Варто підкреслити, що талановитий письменник, одночасно виконує роль психолога та аналітика, займаючись розробкою сюжетної лінії, життя та поведінки персонажів. Вже давно не секрет, що власні імена можуть надати характеристику особистості, відображаючи властивості його емоцій, поведінкових реакцій, темпераменту та звичок.

У художньому творі власні імена відповідають за культурну, ідентифікаційну та описові функції. Імена, що надають описову характеристику героя, О. Калашніков позначає як характоніми. Особливістю характоніма є його базова основа, що є складовою імені чи цілим ім'ям. Якщо така основа надає характеристику власника імені, тоді вона стає значущим елементом. В даному випадку таку структуру називають

«промовистим ім'ям». Аналізуючи класифікацію антропонімів необхідно звернути увагу і на те, що письменник звертається до їх стилістичних функцій. Згідно до цієї класифікації Л.Щетінін виділяє такі імена як нейтральні, описові, асоціативні та пародійні [4, с. 109–117].

Розглядаючи глибокий психологічний аспект значення власних імен, а також їх впливу на характер особистості, слід зазначити, що в цьому руслі простежується чітка послідовність. Взаємозв'язок імен та особистісних характеристик можна простежити на прикладі прославленого художнього твору Шарлоти Бронте «Джейн Ейр».

Аналізуючи англійське ім'я «Джейн» ми знаходимо його паростки серед старофранцузьких власних імен. Комплексний логіко–психологічний аналіз антропонімів дає зрозуміти, що власниця цього імені – це сильна вольова особистість, яка має міцний стрижень. Для неї характерна велика витривалість та здатність справлятися зі складними життєвими ситуаціями.

Обираючи ім'я «Джейн», автор наділяє головну героїню сильними соціально– психологічними якостями: доброта, чутливість, емпатійність, незалежність, здатність боротися та досягати поставленої мети. Отже кожен антропонім несе в собі вагоме інформаційне поле, яке може розповісти та охарактеризувати особистість, а також підтвердити незримий зв'язок з його внутрішнім життєвим світом, звичками та здатністю взаємодії із суспільством.

Таким чином проблема функціонування англійських антропонімів і досі залишається дуже актуальним полем у дослідженні вчених та лінгвістів, розкриваючи все нові та значимі перспективи аналізу та можливості використання власних імен у соціумі.

Література

1. Блох М., Семенова Т. Имена личные в парадигматике, синтагматике и прагматике. М.: Готика, 2001. С. 59–68.
2. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. Семантико–стилістический потенциал английской ономастики : автореф.дис. ...канд. філол. наук.М., 1987. С.6–7.
3. Кухаренко В. Имя заглавного персонажа в целом художественном тексте // Русская ономастика: сб. научн. тр. Одесса, 1984. С.109–117.
4. Леонович О. В мире английских имен. М.: АСТ, Астрель, 2002. 160 с.

АКСІОЛОГІЯ У МЕТОДОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Набокова А.С.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Зміни, які відбуваються в суспільстві свідчать про підвищення, з одного боку, значущості освіти в усіх елементах суспільного життя і збагачення освіти смислами буття людини, її ціннісними орієнтирами та методологією формування у підростаючого покоління здатності оцінювати результати діяльності за

гуманістичними критеріями, з другого боку. В цих умовах аксіологічні засади педагогічної науки змінюють її статус на педагогічну філософію, що відображає філософсько–гуманістичну парадигму сучасної освіти.

Саме тому у сучасній педагогіці аксіологічні проблеми розглядаються або в аспекті аксіологічного підходу, або як науки – педагогічної аксіології. Проте, на нашу думку, педагогічна предметність часто залишає за межами дослідницького пошуку філософський зміст аксіології як системи норм, правил, ідеалів, ціннісних регуляторів взаємодії людини зі світом на основі смислової гуманістичної орієнтації. Більш того, на сучасному етапі доцільніше говорити про аксіологію як методологію сучасної педагогіки – «знання про отримання нового знання» для педагогічної науки про становлення та розвиток суб'єктів педагогічного процесу [1]. Отже, апелюючи до розгляду аксіології як «продукту» інтеграції загальної аксіології, філософії освіти, загальної педагогіки, психології, культурології, етики, ми можемо говорити про аксіологічні засади педагогічної філософії.

Ми підкреслюємо думку про те, що аксіологічний вимір вимагає розгляду будь-якого процесу, який знаходить своє відображення в основних його ідеях, принципах, нормах, через призму певних загальнонаукових і загальнолюдських принципів:

1. універсальність і фундаментальність гуманістичних цінностей;
2. єдність цілей і засобів;
3. пріоритет ідеї свободи тощо.

Разом з тим, ми вважаємо, що, по–перше, головною особливістю педагогічної філософії в аксіологічному вимірі постає творення нового знання і використання його на практиці на засадах не стільки ціннісного підходу в педагогіці, скільки спрямування педагогічних досліджень і діяльності на гуманістичні ціннісні орієнтації, що надають активності усім ланкам системи цінностей.

По–друге, аксіологічний вимір, як фундаментальна категорія педагогічної філософії, як її методологічний інструментарій, виступає в якості системостворювального фактору в організації діяльності суб'єктів педагогічного процесу та їх ставлення до предметів осмислення. Саме у такий спосіб у педагогіці розкривається зміст і значущість норм, правил, ідеалів, цінностей, які регулюють взаємодію суб'єктів педагогічної сфери.

По–третє, філософський вимір цінностей дозволяє висунути дослідницький регулятив – ціннісно–сміслові відношення людини в її зв'язках зі світом, як духовно – моральне ставлення до нього, як цілісний погляд на становлення особистості в єдності соціального та індивідуального.

По–четверте, аксіологічний вимір дозволяє включати в дослідницьке поле такі екзистенціальні феномени, як смисл життя, переживання, ідеал, духовність, віра тощо, а також зорієнтувати дослідження на вивчення не абстрактної, а конкретної людини у конкретних культурних умовах життя, в щоденних формах існування, в тому числі в освіті, як невід'ємному атрибуті людського буття.

Література:

1. Філософська методологія як чинник модернізації професійної підготовки педагога: монографія. Мелітополь: МДПУ; Сімферополь: Таврія, 2006. 268 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ LEGO–КОНСТРУКЦІЙ

Омел'яненко О. А.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Волкова В. А.

*канд. пед наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Дошкільний вік – період, коли дитина розкриває для себе новий навколишній світ. Творчі процеси в усій своїй повноті проявляються вже в ранньому дитинстві. Завданням вихователя є своєчасно виявити закладені природою індивідуальні можливості кожної дитини. Необхідно підтримувати інтерес дитини до творчої діяльності. Організація такого специфічного процесу передбачає використання спеціальних вправ, завдань, створення ігрових ситуацій які стимулюють дитячу творчість.

На розвиток здібностей значний вплив надає використання конструктора, який створює поживний ґрунт для гри, навчання, творчості, фантазії. Розвиток творчого мислення є важливим для дитини, адже чим більше дитина створює нових ідей, конструює, вигадує, тим краще їй буде адаптуватися в житті, знаходити вихід з нестандартних ситуацій [6].

Підходи до проблеми розвитку творчих здібностей розроблені Б. Ананьєвим, Ю. Болотіною, З. Власенко, Д. Гілдорфманом, Д. Давидовим, І. Дмитренко, В. Кудрявцевим, Е. Лісовською, М. Поддьяковим, Б. Тепловим, Г. Чистяковою та іншими сучасними вітчизняними та зарубіжними вченими і педагогами .

За педагогічним словником здібності – це психічні властивості особистості, які є передумовою успішного виконання певних видів діяльності (набуття знань, умінь і навичок; використання їх у діяльності). Також вони є результатом розвитку задатків [4,с. 23].

У процесі діяльності дитина виявляє ініціативу, пошукове зацікавлення, естетичне ставлення, прагне привернути увагу до результатів своєї творчості. Цим самим змінюється сама дитина, вона оперує новими засобами діяльності, знаннями та вміннями.

Варто запроваджувати в навчальному процесі велике розмаїття ігрових методів і прийомів, поєднуючи їх з іншими методиками навчання , адже це сприяє

розвитку творчих здібностей дитини, формуванню нових особливостей характеру особистості [5]. Гра дитини – це не просто згадка про пережите, а й творча переробка пережитих вражень, комбінування їх і розбудова з них нової дійсності, що відповідає запитам та потягам самої дитини [2].

Малюючи, вирізуючи та конструюючи, дитина створює для себе суб'єктивно цінне, нове. При цьому першорядне значення має сам процес створення продукту. Діяльності дитини притаманні емоційність, прагнення шукати і багато разів апробувати різні рішення та отримувати від цього особливу втіху, інколи значно більшу, ніж від досягнення кінцевого результату.

У дошкільному віці у дитини важливо розвивати конструктивні здібності : здатність по плану розглядати предмети та споруди, вирізняти основні складові конструкції, співвідносити їх за формою, розміром, розташуванням, умінням створювати будь-яку роботу за план-схемою та власним задумом. Учити дітей добирати потрібні деталі, матеріал, використовувати різноманітні способи створення будівлі та оздоблення [1].

Граючи з конструктором, дитина старшого дошкільного віку розвиває свої технічні здібності, а також великий вплив відбувається на розвиток винахідницьких якостей та вмінь. При утворенні будь-якої конструкції треба враховувати розташування усіх деталей, можливість їх переставляти, замінювати іншою, з'єднувати. У такому разі дошкільник пізнає властивості конструктивної діяльності, відкриває для себе особливості з'єднання матеріалів.

LEGO-конструктор – яскравий ігровий засіб, що допомагає вихователю привернути увагу дітей, навчити слухати та розуміти педагога, керуватись у діяльності його поясненнями. Систематичне і цілеспрямоване використання ігор з ним дає змогу розвивати творчі та комунікативні здібності, мовленнєву ініціативу. LEGO-конструкції є чудовим стимулом і предметною опорою для складання невеликих казок, творчих розповідей тощо [3].

Отож, оптимізуючи розвивальне середовище, ми забезпечуємо кожній

дитині свободу розвитку, запорукою якого є докладання дитиною власних зусиль для досягнення результату в будь-якій діяльності. Для вихователів є дуже важливим, щоб радість від ігрової діяльності поступово переросла в радість навчання.

Література

1. Андриєтті О. О., Голубович О. П. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». Тернопіль: Мандрівець, 2013. 104 с.
2. Біла І. Феномен дитячої творчості // Дошкільне виховання. № 1. 2011. С. 7
3. Бондар Л., Гуцол С. LEGO–конструктор в освітньому процесі різновікової групи // Вихователь–методист дошкільного закладу. 2013. №2. С. 20.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
5. Фелечко А. Формування творчої особистості за допомогою ігрових методів // Краєзнавство. 2015. № 5. С. 32.
6. Шевчук Н. Інтеграція LEGO–конструювання в освітній процес // Палітра педагога. 2018. № 6. С. 8

ПРОБЛЕМА ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС З ПОЗИЦІЙ ФІЛОСОФІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

Пашук О. В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Сьогодні використання розповсюджених сучасних педагогічних понять та термінів потребує досконалого аналізу, оскільки термінологія (що використовується авторами) дуже часто не має загального трактування. Для сучасного етапу розвитку педагогічної науки характерним є впровадження нової термінології. Це зумовлено багатьма причинами, найбільш важливими з яких є: 1) соціально-економічні зміни, які відбуваються у країні; 2) наявність широкої інформації про освітній процес; 3) вплив західних освітніх концепцій на вітчизняних педагогів; 4) бажання інтегруватися у світовий освітній простір [4].

У сучасному суспільстві інформація використовується у діяльності сучасних педагогів під час вирішення завдання, які безперервно перед ними виникають.

Останнім часом поняття «інтерактивні технології» замінюється поняттям «інформаційні (комп'ютерні) технології». З огляду на те, що терміни «інформація», «технології», «інформаційні технології», «інтерактивні технології» в нашому дослідженні є ключовими, вважаємо за необхідне уточнити їх значення.

Прикладів заміни понять «інтерактивні технології» поняттям «інформаційні технології» у науковій літературі можна привести багато. Однією з причин цього є сенс, який вкладається у термін «інформатика» [3]. Інформатика як одна з областей застосування терміну «інтерактивні технології»

На сучасному етапі має достатній досвід використання комп'ютерів та інших засобів автоматизації збирання, зберігання, обробки та передачі інформації, можемо стверджувати, що поняття «інтерактивні технології», «інформаційні технології» та «комп'ютерні технології» не ідентичні.

Знання – це найвищий ступінь інформації, що функціонують у людському суспільстві. З цього випливає, що інформація часто виникає та існує у момент діалектичної взаємодії об'єктивних даних та суб'єктивних методів.

Таким чином, можемо стверджувати, що «інформація – це відомості, які виробляються, збираються, зберігаються, обробляються у рамках однієї системи та передаються від системи до системи (від джерела до джерела)».

Другий складник понять «інформаційні технології» та «комп'ютерні технології», «інтерактивні технології» – термін «технологія».

Під «технологією» у загальному сенсі розуміють сукупність та послідовність методів та процесів перетворення вихідних матеріалів, що дозволяють отримати продукцію з необхідними параметрами. Ключовою ланкою будь-якої технології є детальне визначення кінцевого результату (точне

прогнозування) та його точне досягнення.

З розширенням сфери застосування нових інтерактивних технологій для використання вийшов термін «нові інтерактивні технології навчання»[1, 2, 5].

Інтерактивні технології існують стільки, скільки існує людство, а об'єктом дослідження стали тільки зараз. Останнім часом все частіше під інтерактивними технологіями розуміють сучасні технології, що засновані на обробці даних з використанням різноманітних засобів автоматизації.

Педагогічна інтерактивна технологія, з одного боку базується на основах теорії педагогіки, психології, інформатики, управління, з іншого – використовує широкі можливості сучасної техніки. Чим потужніший технічний засіб, що використовується у процесі навчання, тим гостріше стає питання про технології навчання з його використанням. Технічне переоснащення навчального процесу, поява нових методів та організаційних форм навчання є похідним, що забезпечує досягнення поставлених цілей.

Комп'ютерні засоби, які визначаємо, як програмово-апаратні засоби та пристрої, функціонують на базі мікропроцесорної обчислювальної техніки, а також сучасні засоби та системи інформаційного обміну, що забезпечує операції зі збору, продукування, накопиченню, зберіганню, обробці та передачі даних.

Програмові засоби навчального призначення – це засоби, у яких відображується деяка предметна сфера, в тій чи іншій мірі реалізується технологія її вивчення, що забезпечуються умови для здійснення різноманітних видів навчальної діяльності.

Засобами нових інформаційних технологій є програмово-апаратні засоби та пристрої, що функціонують на базі мікропроцесорної, обчислювальної техніки, сучасних засобів та систем інформаційного обміну, що забезпечує операції зі збору, продукування, накопиченню, зберіганню, обробці та передачі інформації [5].

Зміст сучасного етапу інформатизації складають активне засвоєння та

фрагментарне впровадження засобів нових інформаційних технологій у традиційні навчальні дисципліни. Розширене використання комп'ютерних технологій, використання яких стає нормою у всіх сферах людської діяльності тягне за собою зміни предметного змісту на усіх рівнях освіти.

Отже, під терміном «комп'ютерні технології» ми розуміємо процес підготовки, зберігання інформації та її передачі через комп'ютер; впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес відкривають перспективи для оптимізації процесу навчання в будь-якій сфері знань.

Література

1. Бордовський Г. А. Інноваційні процеси у сучасній освітній системі вищої освіти. К. : Наука, 2010. 178 с.
2. Жалдак М. І. Система підготовки вчителя до використання інформаційних технологій у навчальному процесі. К.: Леон, 2011. 187 с.
3. Інформатика. Глумачний словник основних термінів. К.: ПРИОР, 2018. 240 с.
4. Овчаров А. В. Інформатизація освіти як закономірний процес у розвитку педагогічних технологій. К.: Академія, 2011. 215 с.
5. Пронін В. І. Інформаційний простір про сучасні технології навчання // Інформатика та освіта. № 4. 2016. С. 18–25.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕЖ ОСОБИСТОСТІ ВОНТОГЕНЕЗИ

Попова Ю.В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Чорна В.В.

*канд. пед. наук, ст. викладач кафедри початкової освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Психологічна межа має важливе значення у процесі міжособистісного спілкування та сприйняття людьми один одного. Та ще більшої актуальності вона

набуває коли йдеться про вплив на великі групи людей різних потоків інформації. Тому сьогодні як ніколи необхідним є розвиток та цілеспрямоване формування такої психологічної межі, яка забезпечувала б усвідомлену вибірккову інтеріоризацію трансльованих соціумом цінностей та настанов і їх аутентичне вираження у межах малих соціальних груп, що слугуватиме умовою збереження здоров'я особистості.

Поняття психологічних меж одним з перших почав використовувати психоаналітик П. Федерн, маючи на увазі відмінність між усвідомлюваними і несвідомими процесами. Пізніше в різних аспектах стали використовувати цей термін Е. Хартманн, І. Польстер, Л. Браун, акцентуючи кордони між субособистостями, а також між суб'єктом і навколишнім середовищем.

Проблема формування і розвитку психологічних меж особистості – це проблемасамовизначення і співвіднесеності «світу Я» зі світом «не – Я».

Ключові слова: психологічна межа, онтогенез, психологічні кордони, адаптація.

Мета дослідження. Розглянути особливості формування психологічних меж особистості в онтогенезі.

Виклад основного матеріалу. Психологічні межі особистості – це психологічне утворення, що виникає в результаті взаємодії або встановлення паритетних відносин між прагненням зберегти спонтанність й автентичність та необхідністю соціальної адаптації [1]. Межа – це те, що відокремлює людину від оточення. Це тонка межа, проведена в нашому розумінні і відчутті нас самих, як окремих особистостей. Вона невидима, її можна тільки відчутти. Власне межа – це розуміння, де твоє, а де чуже. Психологічний простір людина охороняє від спроб вторгнення, допомагають нам відокремитися від усього того, що складає природний життєвий фон. Так людина підтримує власну безпеку, свободу і незалежність. Межа з одного боку виступає як захист психіки від руйнівних зовнішніх впливів, а з іншого – пропускає усі необхідні для нас енергії. У перші

місяці життя немовля ще не усвідомлює наявності зовнішнього світу та інших людей навколо себе, не диференціює «Я» і «не-Я», хоча і життєво потребує іншого, який виступає скоріше не конкретною людиною, а тим, хто годує. Зрозуміло, мати не може на першу вимогу задовольняти всі бажання немовляти, і при найкращому догляді неминучі обмеження. Вони і є джерелом диференціації. При відсутності матері дитина відчуває стан незадоволеності і завдяки цьому починає розрізняти, виділяти її. Коли у дитини з'являється можливість рухатися, вона робить спроби відділятися від матері. Вона вчиться «мати власне життя», незважаючи на те, що вона ще така крихітна. Тілесні рухи є величезною допомогою в цьому процесі. Зокрема, у віковій психології отримані дані про те, що розвиток рухів у дитинстві є одним з факторів формування «образу Я» [2]. Коли дитина отримує здатність рухатися, вона може все далі і далі йти від матері, у неї з'являється можливість самостійно досліджувати нове. Вперше окремість викликана не матір'ю, а самою дитиною.

Психологічна межа не співпадає з межею фізичного тіла. Вона формується у процесі усвідомлення людиною свого простору і його відстоювання, подолання симбіотичних відносин. Таке подолання означає набуття права на самовизначення, свободу, але разом із тим і відповідальність за себе. Межі мають бути досить гнучкими, що забезпечує психологічну рівновагу особистості в різноманітних умовах.

На кордонах зі світом народжуються переживання власної особистості; вони показують суб'єкту, де він закінчується і починається хтось інший, тобто орієнтують зростаючу людину в світі інших людей, соціалізують її.

Завдяки кордонам виникає розпізнавання різних типів вторгнення з боку інших або, навпаки, в особистий простір інших, створюючи правила рівноправної взаємодії. Вони допомагають дитині відсівати вплив, який вона вважає небезпечним або руйнівним для себе. Межі визначають також особисту ідентичність дитини або дорослого, «прив'язуючи» її до певної статі, віку, місця,

пізніше – професії, соціальної групи.

Кордони – одночасно феномен суб'єктності та міжособистісної взаємодії, тому що вони потрібні не тільки для захисту їхнього власника, але також і для встановлення відносин з іншими людьми. Таким чином, очевидно, що зберігання кордонів – важлива умова успішної адаптації, збереження особистого і соціального благополуччя.

Психологічно здорова, зріла особистість володіє одночасно стійкими і динамічними межами Я, здатна гнучко будувати відносини з іншими і володіти якістю автономності. Побудова меж власного Я починається з самого народження і відбувається інтенсивно в ранньому дитинстві. Серед функцій межі: самовираження себе у світі, стримування «контейнерування» внутрішньої енергії. Саме до принципу контейнерування слід звернутися з тим, щоб глибше зрозуміти природу психологічної межі та Я особистості, що дає змогу, на наш погляд, значно розширити можливості їх застосування для розуміння способів підвищення адаптаційних ресурсів особистості.

Коли людина потрапляє в ситуацію загрози для свого життя (навіть, якщо лише вона її такою сприймає). У таких ситуаціях вивільнюються інстинктивні енергії – лють, злість і інші. Навіть при найкращому внутрішньому «контейнері», отриманому у спадок від люблячих батьків, людина може не витримати інтенсивність психічної енергії такого високого рівня.

Нормальна, успішна адаптація характеризується оптимальною рівновагою між цінностями, особливостями індивіда й правилами, вимогами оточуючого соціального середовища. Відповідно, дезадаптація – це небажання визнавати або невміння виконувати вимоги соціального середовища, а також реалізовувати свою індивідуальність у конкретних соціальних умовах.

Межа є джерелом руху. У своєму бутті людина прагне відчувати себе на межі контакту із оточуючим середовищем, то наближаючись до нього, виходячи за нього, торозширюючи можливості для творчості. Але межа також є межа, міра

для кожної людини.

Успішно адаптуватися – означає досягти такого стану взаємовідносин особистості та групи, коли особистість без тривалих зовнішніх та внутрішніх конфліктів продуктивно виконує свою провідну діяльність, задовольняє свої основні соціогенні потреби в повній мірі, йде назустріч тим рольовим очікуванням, які висуває до неї еталонна група, переживає стани самоствердження та вільного вираження своїх творчих здібностей [3].

У процесі адаптації виникає необхідність зміни і розвитку образу Я, появи нових підструктур, зміст яких залежить від типів адаптивних стратегій, які використовуються:

- 1) адаптація особистості шляхом перетворення або повного подолання проблемної ситуації, у тому числі різних видів конфліктів;
- 2) адаптація шляхом відходу від проблемної ситуації: це пасивна «адаптація», втеча, пошук нових, більш сприятливих для безпеки та задоволення потреб стратегій;
- 3) адаптація зі збереженням проблемної ситуації й пристосування до неї.

Формування психологічних меж особистості починається ще від народження та на кожному віковому періоді життя, в залежності від провідного виду діяльності, стрімко розвивається. Батьки ж, у свою чергу, іноді навіть не звертаючи на це увагу, найбільше впливають на це формування. В подальшому житті, додаються й інші інститути виховання, що також впливають та дещо змінюють психологічні межі особистості [4].

Психологічна межа має важливе значення у процесі міжособистісного спілкування та сприйняття людьми один одного. Та ще більшої актуальності вона набуває коли йдеться про вплив на великі групи людей різних потоків інформації.

Тому сьогодні як ніколи необхідним є розвиток та цілеспрямоване формування такої психологічної межі, яка забезпечувала б усвідомлену вибірково інтеріоризацію трансльованих соціумом цінностей та настанов і їх

аутентичне вираження у межах малих соціальних груп, що слугуватиме умовою збереження здоров'я особистості.

Література

1. Григор'єва О. В., Курилюк Т. І. «Топографічна» структура особистості та можливості її дослідження // Актуальні проблеми сучасної психології: Матер. доп. і повід. на V звітно–наук. конф. проф.–виклад. складу та студентів. Волинськ, 2006. С. 129–140.
2. Копець Л. В. Психологія особистості: навч. посіб. для вищ. навч. закл. К.: Вид. дім Києво–Могилянська академія, 2008. 458 с.
3. Савчин М.В. Загальна психологія: навч. посіб. Дрогобич: Посвіт, 2009. 372 с.
4. Bishop A. Beyond to ken change: breaking the cycle of oppression in institutions. Halifax, N.S.: Fernwood, 2005.

МЕТОД СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЯК ФАКТОР КОРЕГУВАННЯ РІВНЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОБІЗНАНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Пшеничникова Г. М.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Екологічне виховання дітей старшого дошкільного віку є актуальною проблемою сучасності, оскільки саме в дошкільному віці закладаються основи екологічної свідомості, екологічної культури, що впливають на поведінку та діяльність людини у природі. Основи свідомості, екологічної культури, формування ставлення особистості до світу природи закладаються в дошкільному дитинстві, що підтверджує вагомість використання цього сензитивного періоду для екологічного виховання особистості. У законі «Про дошкільну освіту» її роль визначається як провідна у формуванні особистості дитини, тому зміст освіти має виступати базисом становлення людини, а методи відповідати віковим особливостям дітей.

Можливість і успішність формування початкових екологічних уявлень у дітей дошкільного віку доведено численними психологічними й педагогічними дослідженнями (С. Русова, З.Плохій, Н. Рижова, та ін.). Психологами (О. Запорожець) також доведено, що система знань дітей дошкільного віку може існувати у формі уявлень, а не понять. О.Запорожець вважав можливим формування уявлень, що можуть стати ядром системи знань. У дослідженнях З. Плохій обґрунтовано й доведено, що складовою виховання екологічної свідомості є уявлення дітей про внутрішні взаємозв'язки у природі.

Екологічне виховання в умовах ЗДО краще проводити в формі гри, у якій прищеплюється позитивне ставлення до природи і бажання оберігати і захищати живі організми.

Розглянемо деякі приклади. Спостереження за діяльністю дітей в іграх дали змогу констатувати наявність прояву різних емоцій стосовно об'єктів природи. Так, у ході гри в «Зоопарк» діти зіткнулися з труднощами в розвитку сюжету, потребували допомоги з боку вихователя, надалі із задоволенням виконували ролі різних тварин і відвідувачів зоопарку. Водночас виникали проблеми у визначенні ігрових дій, що відповідають ролі працівників зоопарку: «А що мені робити?» – запитує «працівник зоопарку» Вітя Л. Діти утруднювалися у визначенні дій, що характерні для даної ролі. І лише Іра М. запропонувала: «Ти можеш узяти віник і підмітати у клітках. А ще можна корм насипати тваринам, вони ж повинні їсти». Ролі працівників зоопарку виконувалися без інтересу, не викликали позитивних емоцій у дітей.

У ході рухливої гри м'яч покотився на клумбу, один з хлопчиків побіг за ним, наступив на неї. Олексій Л. вигукнув: «Обережно, ти ж потопчеш квіти!!!». На що перший хлопчик відповів: «То й що, вони однаково зав'януть». В іншій ситуації під час гри в пісочнику діти побачили жука. Дівчата злякалися, а хлопчики запропонували його знищити, тому що він «бридкий та непотрібний». Це свідчить про наявність в дітей різних емоцій стосовно об'єктів природи – співчуття,

байдужості та навіть неприязні.

При вивченні мотивів, що переважають в регуляції поведінки та діяльності дітей, нами були помічені різні їх прояви.

У процесі гри в «Магазин» ми спостерігали наступний діалог: «Ти зірви листочки ось з того дерева, нехай це будуть гроші», – звертається Сашко М. до Насті К., після чого Настя К. обриває листя, нерівне при цьому викидаючи на землю: «воно погане». На запитання вихователя «Чому ти зірвала листя з гілок?», дівчинка відповіла, що так їй сказав Сашко і це потрібно їм для гри. З цього бачимо переважання мотиву задоволення особистої потреби та орієнтацію на дії однолітка.

Спостереження показали, що діти без необхідності рвуть рослини, розкидають сміття у природному середовищі. Лише деякі діти звертали увагу на об'єкти природи й намагалися привернути увагу інших дітей. Так, Катя Д. зауважувала дітям: «не ламайте гілки, адже деревам боляче». Женя В., побачивши дощового хробака під час планування грядок, повідомив: «Дивіться, це дощовий черв'як. Він землю перекопує, і рослини краще ростуть. Він корисний, щоб лопатою не поранити, я його поки в інше місце віднесу». В даному випадку ми бачимо, що діти проявляють також позитивне ставлення до природи, мотивуючи свої дії розумінням значущості цього об'єкта для інших.

Під час спостереження за дітьми у процесі сюжетно-рольових ігор («Сім'я»,

«Лікарня», «Зоопарк», «Магазин») на підставі виявлених емоцій та мотивації дій дітьми в ході ігор та в інших видах діяльності, було відзначено, що більшість з них виявляє змішане та споживацьке ставлення до навколишньої природи при виборі місця для гри, часто використовують зелені насадження як предмети-замісники.

Досліджуючи характер діяльності та поведінки дітей в природі ми звертали увагу на вчинки дітей, наявність умінь та навичок догляду за об'єктами природи

та вміння застосовувати їх в діяльності. Для констатації характеру поведінки, діяльності дітей були створені педагогічні ситуації.

Наприклад, при підготовці до гри «Зоопарк» нами була створена наступна педагогічна ситуація: добираючи іграшки для ігор на майданчику й обговорюючи з дітьми можливі ролі (білетер, черговий, екскурсовод, службовець, відвідувачі тощо) ми приготували необхідні атрибути – «квитки» для відвідувачів, зроблені з паперу та «їжу» для тварин. На прогулянці після того, як ролі були розподілені, виявлялося, що вихователь «забув» квитки і корм у групі. Перед дітьми виникала дилема: як грати? Повертатися у групу за атрибутами чи використовувати замісники? Якщо замісники, то які? Подібна ситуація з інтервалами в часі від 5 до 15 днів програвалася тричі в іграх

«Зоопарк», «Сім'я», «Магазин». Ми побачили, що діти реагують по-різному, алегастіше пропонують використовувати предмети – замісники: вони з легкістю застосовують листя з дерев як квитки чи гроші, ґрунт з городу чи квітнику як «їжу» для тварин. Використані, «непотрібні» об'єкти природи більшість дітей безтурботно викидають. Деякі діти несміливо жаліють дерево, говорячи, що йому може бути боляче. Така поведінка дітей свідчить про те, що уявлення про природу та правила взаємодії з нею не завжди регулюють їх діяльність. А метод спостереження допомагає підвищити рівень екологічної свідомості дітей дошкільного віку.

Література

1. Плохій З. П. Природа як пізнавальна цінність. Дошкільне виховання. 2001. №6. С. 7–9.
2. Русова С. Вибрані педагогічні твори. К.: Освіта, 1996. 304 с.
3. Рыжова Н. А. Экологическое образование в детском саду Москва: Карапуз, 2001. 432 с.
4. Запорожец А. В. Избр. психологическиетруды: В 2 т. / Под ред. В. В. Давыдова, В. П. Зинченко. М. : Педагогика, 1986. Т.1. С. 68–76.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТАНУ ЗДОРОВ'Я ТА РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Руденко Р., Маловічко О.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

В наслідок змін економічної ситуації проблема здоров'я студентської молоді складна та багатогранна. Сучасні соціально–економічні умови не створюють благо приємного ґрунту щоб забезпечити здоровий спосіб життя, попри те, що для студентів здоров'я є необхідною умовою придбання фахових знань.

Проблема формування здоров'я студентської молоді, а також способів його збереження і зміцнення відносяться до числа недостатньо розроблених. Дане питання займає найвищу позицію в ієрархії людських потреб. Це обумовлено тим, що реалізувати свій інтелектуальний, моральний, фізичний і репродуктивний потенціал може тільки здорова людина. Кожному індивіду притаманне бажання бути здоровим і сильним, зберігати як можна довше активність і досягти плідного довголіття. Звідси право людини на здоров'я – одне з невід'ємних [1, с. 29].

Б. А. Ашмарин підкреслює, здоров'я – «це таке функціонування і розвиток живого об'єкта, яке відповідає його суті, забезпечуючи раціональну взаємодію в конкретній системі відносин, проявляючись через єдність загальних, групових та унікальних показників» [2, с. 89].

Є. І. Жуковський вказує на зв'язок здоров'я зі свободою: «Перспективними слід вважати ті визначення здоров'я, в яких воно пов'язується з можливістю або здатністю активної життєдіяльності». З його точки зору «свобода – невід'ємний атрибут здоров'я». В цілому, Є. І. Жуковський визначає здоров'я, як «стан діяльності, що здійснює всю повноту людського життя» [3, с. 11].

Ряд авторів, Г. В. Власов, Л. В. Вовк і В. М. Дімов, розглядають здоров'я як один з головних показників благополуччя життя та гармонійного розвитку суспільства, йогокультурного рівня [4, с. 16].

Знання психофізіологічних адаптаційних можливостей відіграє роль у формуванні студентом вольових якостей і навчально–творчих мотивів, які накладають відбиток як на вищі психічні, так і на фізіологічні функції. Тому важливо розкрити ті особистісні риси, які сприяють психічній адаптації, підвищенню працездатності й якості навчання студентів та виникненню емоційного дискомфорту, нервової перевтоми і перенапруження, невротичного синдрому.

Фактори, через які відбувається адаптація студентів при навчанні у ЗВО, на сьогоднішній день мало вивчені. Окремі роботи, присвячені цьому питанню, показали наступне:

1. Одним з факторів адаптації, що призводять до перевантаження студентів, є великий обсяг інформації з навчальних предметів, науковий рівень яких постійно зростає, як і зростає напруженість праці.

2. Другий фактор – стресогенний. Студент постійно знаходиться під впливом емоційних чинників, пов'язаних з досягненням поставленої мети, подоланням складних ситуацій. Навчання у ЗВО, особливо під час сесії, може привести до стану емоційного стресу, оскільки екзаменаційний період є критичним і складним при адаптації студентів.

3. Наступний фактор адаптації студентів – знижена рухова активність (гіподинамія та гіпокінезія) [4, с. 16].

Робота студентів, що вимагає вибору альтернатив, рішення нових завдань і т.д., включає механізм, що викликає підвищення рівня готовності до дії і полегшує завершення цієї дії. Тут велике значення мають індивідуальні особливості студента і стан в період роботи (ступінь тривожності, мотивація).

Встановлено, що в період адаптації до навчального процесу в ЗВО

студентів значно збільшується навантаження серцево–судинної системи. Це супроводжується появою функціональних змін в діяльності серця і судин, а при недостатній адаптації організму розвиваються захворювання. Звідси випливає висновок про велике значення регуляції рухової активності в навчальному процесі. На фізично активному тлі, адаптація організму студентів до специфічних факторів ЗВО протікає більш благоприємно.

Важливим механізмом забезпечення адаптації студентів до розумових навантажень, є збільшення кровотоку в активно працюючих нервових центрах мозку. У здійсненні тієї чи іншої діяльності зазвичай бере участь лише невелика частина нервових клітин, тому кровопостачання мозку в цілому у здорових осіб мало змінюється. У початковий період навчальної діяльності частіше спостерігається невелике збільшення кровотоку, тоді як з розвитком стомлення він має тенденцію до зменшення [1, с. 116].

Сама по собі освіта у ЗВО має бути центром управління здоров'ям студентів. Насьогоднішній день існує безліч факторів ризику, які впливають на здоров'я студентської молоді (комп'ютеризація, інтенсифікація навчання, зниження рухової активності). По суті все це сприяє гіподинамії, ослабленню м'язової системи організмустудентів.

Таким чином, низька продуктивність студентської молоді в освітньому процесі свідчить про несприятливий вплив чинників формування здоров'я студентів і обумовлює необхідність розробки і реалізації комплексних підходів щодо формування здоров'я та здорового способу життя.

Література

1. Аулик И. В. Определение физической работоспособности в клинике и спорте. М.: Медицина, 1979. 195 с.
2. Ашмарин Б. А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании (пособие для студентов, аспирантов и преподавателей физ. культуры). М.: Физкультура и спорт, 1978. 223 с.
3. Жуковський Є. І. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до

організації самостійної фізкультурно—оздоровчої діяльності школярів. Житомир, 2014. 22 с.

4. Заціорский В. М. Физические качества спортсмена. М.: Физкультура и спорт. М.: 1989. С. 303.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Солонська А.А.

*асистент кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького, м. Мелітополь, Україна*

У період становлення незалежної держави України зростає важливість патріотичного виховання юного покоління. Дошкільний вік як період становлення особистості має свої потенційні можливості для формування вищих моральних почуттів, до яких і відноситься почуття патріотизму.

Базовий компонент дошкільної освіти України, всі чинні програми виховання та навчання дітей дошкільного віку наголошують на важливості патріотичного виховання дошкільників. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні орієнтує на опанування дошкільниками знань про нашу державу, виховання поваги до державних символів [1].

Закон України «Про дошкільну освіту» важливим завданням визначає виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, національних цінностей різних народів, свідомого ставлення до себе та оточення [3, с. 7].

Елементи патріотичного виховання присутні у всіх напрямках освітньої діяльності закладів дошкільної освіти. Не є виключенням і логопедична робота. Адже використання патріотичного матеріалу якнайкраще підійде для корекційних занять з розвитку правильного мовлення.

Народознавчий матеріал можна використовувати на всіх етапах логопедичної корекції: для розвитку фонетико—фонематичних процесів, під час

постановки та автоматизації звуків, для розрізнення висоти, сили, тембру голосу на матеріалі однакових звуків, під час корекції граматичної сторони мовлення, особливо для розвитку зв'язного мовлення та збагачення лексики. Крім того, лексичний матеріал народознавчого змісту доцільно використовувати для розвитку пізнавальних процесів: сприймання, уявлення пам'яті, уваги, мислення [4, с. 9].

З метою закріплення навичок звукового аналізу можна використовувати лексику народознавчого змісту (розглядання національних предметів, ілюстрацій, згадування пісень про ці предмети). Для кожного слова можна дати стандартні логопедичні завдання, наприклад, визначити голосні, приголосні звуки, кількість складів, визначити наголос, поділити слово на склади, визначити звуковий склад слова [4, с. 10].

Розвивати зв'язне мовлення можна за допомогою читання народних казок; співу народних пісень; перегляду фільмів про життя народу та обговорення подій, свят, які відбуваються в місті, розгляд малюнків з українською символікою; драматизацій за народними казками і художніми творами; проведення мовних свят, наприклад, «Подорож до країни Гарної Мови» [4, с. 10].

Повноцінне зв'язне мовлення дитини не може сформуватися без освоєння фольклорних форм. Тому дошкільникам слід пропонувати найкращі зразки усної народної творчості – скоромовки, колискові, загадки, потішки, лічилки та ін. Адже вони наближені до дитячого світу та долучають малят до традицій і звичаїв їх предків [2, с. 73].

На логопедичних заняттях можна поступово розширювати сприймання дітьми національних особливостей українського народу, мови, історії і сьогодення. Під час розучування віршів, приказок, щедрівок, колядок, веснянок у дітей виховується чіткість, виразність мовлення, природна інтонація.

З метою розвитку артикуляції мовленнєвого апарату можна використовувати

«Казочку про язичка», якої існує безліч варіантів. Наприклад, артикуляційні вправи дитина може робити разом з Івасиком–Телесиком з відомої української народної казки. Для підвищення інтересу дітей читання казки можна супроводжувати наочним матеріалом. Під час розвитку дихання, використовуючи гру «Футбол», можна поговорити з дитиною про видатних українських футболістів, спортсменів.

Для розвитку дрібної моторики пальців рук можна зав'язувати стрічки на віночку; нанизувати овочі для борщу; розробити для дітей шнурівки, наприклад, «Ріпка», де потрібно буде протягти шнурок від ріпки до героїв казки, які її витягала в певній послідовності; використовуючи мозаїку, викладати прапор або українські візерунки.

На логопедичних заняттях слід проводити ігрові вправи, різноманітні дидактичні ігри та творчі ігри на народознавчій основі, в яких можна реалізувати основні завдання корекції різних систем мовлення, одночасно здійснюючи патріотичне виховання, прищеплюючи дітям повагу та любов до рідної матері, мови, родини, людей, рідного краю.

Література

1. Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В. та ін. Базовий компонент дошкільної освіти України. К.: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Журавльова Л. С., Кучеренко Т. Вплив усної народної творчості на формування культури мовлення дітей дошкільного віку // Витоки педагогічної майстерності. Полтава. №16. 2015. С. 71–76
3. Кривоніс М. Л., Дроботій О. Л. Патріотичне виховання в ДНЗ. Х.: Вид-во «Ранок», 2016. 192 с.
4. Шукшина Л. М. Національне виховання у логопедичній роботі // Логопед. № 11 (35), 2013. С. 9–13.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ІНФОРМАТИКИ

Савлук О.О.

Мелітопольський державний педагогічний університет

*імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Соціально–економічні зміни, що відбуваються в українському суспільстві, породжують ситуацію, в якій актуалізуються нові вимоги до особистості педагога.

Будь–який суб’єкт освітнього процесу і, перш за все, педагог виступає не тільки споживачем, але і творцем соціальної культури. Тобто педагогу вже мало бути професіоналом, який реалізує вузькі функції – викладання предмета, навчання практичним навичкам тощо. Все більш актуальним стає розвиток особистості педагога з високим потенціалом професійної культури, що транслюється в широкому соціальному просторі.

Різні аспекти формування професійної культури педагога були предметом дослідження багатьох вчених: філософські, соціологічні та психологічні проблеми (М. Бахтін, В. Зінченко, Б. Гершунский, Е. Климов, І. Лернер та ін.); зміст поняття «професійна культура педагога» та шляхи її формування (І. Зимня, В. Монахов, А. Мудрик, В. Сластьонін та ін.); теорія змісту професійно–педагогічної освіти (В. Ледньов, П. Кубрушко, Б. Соколов).

Поняття «формування» трактується в педагогіці по–різному:

- формування як результат розвитку людини;
- формування як організаційна діяльність педагога в процесі виховання, освіти і навчання учнів;
- формування як виховання.

Формування (за словником) – це надання чомусь певної форми, тобто закінченості, завершеності [2, с. 1375]. Формування зв’язку з такими змінами в людині ідуть цілеспрямовано, досягаючи певних меж. Людина народжується без знання і вміння, але через вищу освіту і навчання отримує все це у відповідності з віком, так поетапно формуються ідеали, мотиви вчинків, відносини і інші властивості людини. Безперервність професійної освіти педагога є необхідною

передумовою розвитку йоготворчих здібностей, індивідуального педагогічного досвіду, в цілому, професійно– педагогічної культури.

Професійна культура є одним з важливих показників успішності професійної діяльності педагога. Сучасні освітні стратегії орієнтують на те, щоб майбутній педагогосвоїв сферу професійної діяльності, тобто зміст професійної культури. А культура професії орієнтована на об'єкт професійної діяльності, знання якої об'єктивно необхідно в підготовці майбутнього педагога. Значимість професійної культури в тому, що вона необхідна педагогу для досягнення високих результатів у професійній діяльності, баченні стратегії своїх дій і успішної реалізації їх на практиці.

Сьогодні заклади вищої професійної освіти прагнуть до реалізації майбутніх фахівців в рамках культури, і в результаті формується особистість, необхідна суспільству. Тому особливого значення набуває формування професійної культури майбутнього педагога, але для цього необхідна цілісне педагогічне середовище. Для реалізації такої установки необхідно створення певних умов, що сприяють взаємозв'язку дидактичної і методичної підготовки майбутнього педагога. Професійна підготовка – це процес, що забезпечує формування майбутнього фахівця в певній галузі діяльності і спрямований на оволодіння сукупністю загальнопедагогічних і спеціальних знань, умінь. На думку А. Молдажанової, «професійна культура є результатом єдності дидактичної і методичної підготовки, системоутворюючим стрижнем якої є теорія об'єкта діяльності педагога».[5, с. 38]. Професійна підготовка включає в себе дидактичну підготовку, яка вбирає те спільне, що характерно для професійної діяльності всіх педагогів, і методичну підготовку, що відображає особливості предметника. Сьогодні модернізація їх змісту є основною проблемою і у вищій школі, і в системі підвищення кваліфікації. Особливо слід дотримуватися нерозривності теорії і практики, створення умов для розробки загальної теорії методики навчання і реалізації принципу безперервності в

професійній підготовці студентів. Забезпечення єдності дидактичної і методичної підготовки пов'язано також з варіативністю на рівні методів і форм організації навчального процесу та змісту – це використання можливостей дисциплін навчального плану, педагогічної практики, науково–дослідної роботи, модернізація змістовних аспектів і технології навчання педагогічним і методичним навчальним дисциплінам. Таким чином, взаємозв'язок загальної педагогіки, дидактики і методики у професійній підготовці майбутнього вчителя на рівні об'єкта, предмета і понятійних рядів сконцентровано на кінцевому результаті – формування професійної культури сучасного педагога.

Спираючись на теоретичні розробки вчених, ми розглядаємо професійну культуру як невід'ємну частину загальної культури особистості, що ґрунтується на свідомому засвоєнні, безперервному розвитку і використанні цілісної системи спеціальних і соціально–гуманітарних знань, умінь і навичок, цінностей, професійно важливих якостей щодо ефективної професійної діяльності в ситуаціях, що вимагають мобілізації особистісних ресурсів учнів.

Література

1. Абросімова З. Ф. О понятии педагогическая культура // Народное образование. 1999. № 2. 167 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
3. Гаськов В. М. Управление профессиональным обучением и подготовкой. Женева–Москва, 2000. 386 с.
4. Профессиональная культура педагога: навч. посіб. 2–е видан., доп. М., 2005. 116 с.
5. Слестелін В. О., Чижаківа Г. І. Введение в педагогическую аксиологию. М.: Издательский центр «Академия», 2003. 192 с.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ВМІНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Таган Л.В.

*старший викладач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна*

Однією з умов розвитку дитини є спілкування, яке сприяє розвитку мовлення, мислення, становленню характеру дитини. На думку таких вчених, як Л. Виготський, М. Лісіна, В. Мухіна, Д. Ельконін завдяки спілкуванню прискорюється розвиток дітей.

В процесі спілкування дитина оволодіває комунікативними вміннями, що є надзвичайно важливим для соціалізації і розвитку особистості. Адже, часто під час спілкування дошкільники стикаються з труднощами: не вміють звернутися до однолітків, домовитися з ними – підтримати розмову, адекватно висловити свою симпатію чи антипатію. Це призводить до проблем в особистісному розвитку, тому – товариськість, уміння контактувати з однолітками – необхідна складова самореалізації дитини, її успішності у різних видах діяльності. Адже дитина, яка знає норми і правила, яких необхідно дотримуватися при спілкуванні з оточуючими, вміє вступати в комунікативний контакт, організовувати і підтримувати його, і, що дуже важливо, вміє попереджати конфліктні ситуації в спілкуванні [1; 2].

Навчити дитину налагоджувати мовленнєву взаємодію з оточуючими допоможе використання ефективних методів та форм організації роботи з дітьми, до яких належать інтерактивні технології.

Інтерактивність позначає вміння взаємодіяти або знаходитися в режимі бесіди, діалогу з будь-чим або з будь-ким. Інтерактивність активізує розумову діяльність дітей, розвиває творчий підхід до розв'язання проблем. Під час інтерактивного навчання діти активно спілкуються, відстоюють свою думку, сперечаються, не погоджуються, домовляються. Інтерактивне навчання

дошкільників – це специфічна форма організації освітньої діяльності, метою якої є забезпечення комфортних умов для взаємодії, за яких кожна дитина відчуває свої успіхи і, виконуючи певну інтелектуальну роботу, досягає високої продуктивності. Інтерактивні методи навчання забезпечують таке навчання, яке дає можливість дітям на занятті в парах, мікрогрупах або малих групах опрацьовувати навчальний матеріал, розмовляючи, дискутуючи та обговорюючи різні точки зору. Для розвитку комунікативних вмінь дітей дошкільного віку використовують наступні інтерактивні методи [2; 3].

Мікрофон – метод роботи, в ході якого діти разом з педагогом утворюють коло та, передаючи один одному іграшковий мікрофон. Висловлюють свої думки на задану тему. Всі висловлювання дітей приймаються, схвалюються, проте не обговорюються.

Дебати – метод роботи, в ході якого діти стоять у колі, висловлюють свої думки на задану тему, передаючи мікрофон один одному, але висловлювання обговорюються: діти ставлять одне одному запитання, відповідають на них, шукаючи спосіб розв'язання проблеми.

Удвох – метод роботи, в ході якого діти утворюють робочі пари та виконують запропоноване завдання, наприклад, по черзі описують картину.

Ланцюжок – метод роботи, в ході якого діти обговорюють завдання та вносять свої пропозиції в імітований ланцюжок. Наприклад, складають казку за таблицею, у якій представлений хід майбутньої казки у малюнках чи в умовних позначках.

Снігова куля – метод роботи, в ході якого діти об'єднуються у малі групи і обговорюють проблемне питання або виконують спільне завдання, домовившись про чітку послідовність дій кожного члена групи.

Синтез думок – метод роботи, в ході якого діти об'єднуються у малі групи, виконуючи певне завдання, наприклад, малюнок на аркуші паперу. Коли одна група намалює, то передає малюнок в іншу групу, учасники якої допрацьовують

виконане завдання. По завершенню роботи складають спільну розповідь про те, що домалювали чому.

Коло ідей – метод роботи, в ході якого кожна дитина або кожна група виконують одне завдання, наприклад, складають казку по–новому, обговорюють її, потім вносять пропозиції чи ідеї.

Загальний проект – метод роботи, в ході якого діти об’єднуються у кілька груп (3–4). Групи отримують різні завдання, кожне з яких спрямоване на розв’язання певного аспекту однієї проблеми, наприклад, намалювати свої улюблені іграшки та розповісти про них. Кожна група представляє свій «проект» – колективну роботу «Іграшки» та спільно обговорюють його.

Асоціативна квітка – метод роботи, в ході якого діти об’єднуються у кілька груп для розв’язання спільного завдання: на дошці закріплюється «середина» квітки із зображенням певного поняття, наприклад, «іграшки», «квіти», «фрукти», «тварини». Кожна група добирає слова–асоціації або картинки–асоціації, які викладає навколо цього поняття.

«Дерево рішень» – метод роботи, який містить декілька етапів: 1. Обирання проблеми, що не має однозначного розв’язання, наприклад, «Що потрібно дереву для щастя?»; 2. Розглядання схеми, у якій прямокутник – це «стовбур» (який позначає цю проблему), прямі лінії – «гілки» (шляхи її розв’язання), а кружечки – «листочки» (рішення проблеми). 3. Розв’язання проблеми: діти підгрупами домовляються, обговорюють і малюють, наприклад, метелика, пташку тощо, розміщуючи їх на «дереві рішень» та пояснюють свій вибір.

Метод багатоканальної діяльності – метод роботи з дітьми, в ході якого обов’язково задіюються різні аналізатори: зір, слух, дотик, смак, нюх. Наприклад, при розгляданні картини доцільно використовувати таку послідовність: виокремлення об’єктів, зображених на картині; уявлення об’єктів через сприймання різними аналізаторами. Після розглядання всіх об’єктів, зображених на картині, варто поставити дітям творчі завдання:

- «прослухати» звуки картини через «навушники»;
- вести віртуальні діалоги від імені зображених персонажів;
- відчутти «аромат» квітів, зображених на картині;
- «вийти за межі зображеного»;
- уявно торкнутися картини, визначити, яка її поверхня (тепла, холодна), яка погода (вітряна, дощова, сонячна, спекотна, морозна) тощо.

Дискусія – це метод колективного обговорення якогось складного питання. До дискусії готуються всі учасники освітнього процесу та активно залучаються всі діти. Наприкінці дискусії формулюється єдине колективне рішення завдання, проблеми або рекомендації.

«Мозковий штурм» – один із методів, який сприяє розвитку творчості і дитини, і дорослого. Цей метод зручно використовувати під час обговорення складних проблем чи питань.

Вікторина – метод–пізнавальна гра, яка складається із мовленнєвих завдань та відповідей на теми з різних галузей знань. Вона розширює загально–пізнавальний та мовленнєвий розвиток дітей. Запитання відбираються з урахуванням віку, програмових вимог та рівня знань дітей.

Бесіда–діалог – метод, спрямований на співучасть дітей з тим, хто виступає. В ході заняття з подачі знань, закріплення матеріалу вихователь ставить супроводжуючі запитання до дітей, з метою перевірки розуміння ними поданої інформації.

Моделювання проблемних ситуацій – метод взаємодії дорослого і дітей для вирішення поставленої проблеми. Ситуація моделюється вихователем спеціально.

«Що? Де? Коли?» – активний метод, в ході використання якого переважає співпраця, творче вирішення проблем, взаємний обмін думками, власними знаннями і вміннями тощо.

«За і проти» – метод роботи з дітьми, в ході якого дітям пропонується

розв'язати проблему з двох сторін: за і проти. Наприклад, ставиться завдання розповісти, чому подобається зима (аргумент – «за») і чому не подобається зима (аргумент – «проти»).

Передбачення – метод роботи з дітьми, в ході якого пропонується «передбачити» можливі варіанти вирішення проблеми. Наприклад, запропонувати дітям назвати дні тижня, розповісти про те, що вони очікують від кожного дня. Пізніше уявити себе на місці одного з днів та розповісти про свої передбачення.

Показуха – метод роботи, в ході якого пропонується дітям поділитися на команди, кожна з яких задумує слово і, використовуючи невербальні засоби, представляє це слово іншій команді, яка має його відгадати.

Уявна картина – метод роботи, в ході якого пропонується дітям стати в коло і кожній дитині по черзі описувати уявну картину.

«Що можна робити...?» – метод роботи, в ході якого діти вчаться усвідомлювати поліфункціональні властивості предметів. Наприклад, уявити, як ще можна використати олівець (як указку, диригентську паличку, термометр, жезл тощо).

Перевтілення – метод роботи, в ході якого пропонується дітям поділитися на команди і уявити себе на місці якогось предмета (книжки, ручки, стола, ляльки тощо) та презентувати себе з точки зору обраної ролі.

Казка навпаки – метод роботи, в ході якого пропонується дітям поділитися на дві команди і скласти свою казку по-іншому, замінюючи основні поняття на протилежні.

Колаж – метод роботи, в ході якого пропонується дітям поділитися на дві команди і домалювати на аркуші паперу свою картину (наприклад, фігуру неправильної форми) всіма підручними матеріалами і розповісти про неї 2–3 реченнями.

Реклама – метод роботи, в ході якого дітям пропонується поділитися на дві

команди, кожна з яких обирає будь-який предмет і намагається назвати всі його позитивні якості та функції, що допоможуть привернути до нього увагу інших.

Окрім вищезгаданих інтерактивних методів навчання дошкільників у практиці роботи активно використовуються й наступні: творчі завдання, робота в малих групах, навчальні ігри (рольові та ділові, ігри-імітації), ігри-змагання (старший дошкільний вік), інтелектуальні розминки, робота з наочними відео- та-аудіо-матеріалами, тематичні діалоги, аналіз життєвих ситуацій тощо.

Таким чином, застосування інтерактивних методів навчання дає можливість дитині краще засвоювати норми і правила, яких необхідно дотримуватися при спілкуванні з оточуючими, завдяки чому вона буде вміти вступати в комунікативний контакт, організувати і підтримувати його, і, що дуже важливо, зможе попереджати конфліктні ситуації в спілкуванні.

Література

1. Выготский Л.С. Мышление и речь. М.: Лабиринт, 1999. 352 с.
2. Роль інтерактивних методів навчання у розвитку мислення та мовлення дошкільників // БВДС. 2009. №11. С. 2–11.
3. Саприкіна О. В., Мартинюк О. О. Інтерактивні методи навчання як засіб формування навичок мовленнєвої взаємодії старших дошкільників. // Вихователь – методист дошкільного закладу. 2011. №8. С. 39–44.

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Шевченко Л.В.

*Заступник директора з дошкільної освіти
Комунальний опорний заклад загальної середньої освіти «Раївський
навчально-виховний комплекс»
с. Раївка, Україна*

Наука про навчання дорослих (андрагогіка) зародилася, коли перша

людина чогось навчила іншу, тобто освіта дорослих виникла хронологічно раніше, аніж освіта дітей. Проте історично склалося так, що саме навчання дітей почали приділяти особливу увагу. Термін «андрагогіка» був введений у науковий обіг німецьким філософом Олександром Капом 1833 року для опису періоду дорослості в освіті людини. У 50–х роках ХХ ст. термін «андрагогіка» набуває поширення у Швейцарії, Нідерландах, Югославії і починає використовуватися в педагогіці як синонім освіти дорослих.

Результати досліджень із психології дорослих показують, що людина в усі періоди життя здатна засвоювати нові знання, розширювати світогляд, поглиблювати досвід у ході професійної діяльності, а за потреби – здобувати нові й суміжні професії. Але, також відомо, що існує істотна різниця між навчанням здобувача вищої освіти в ЗВО й навчанням (підвищенням кваліфікації) діючого фахівця. У разі здобувача заклад вищої освіти несе відповідальність за засвоєння майбутнім фахівцем знань, умінь, навичок, розвиток певних здібностей, тобто за готовність людини до професійної діяльності. Якщо мова йде про діючого спеціаліста, то за засвоєння ним професійних вмінь відповідальність несе він сам, і тільки він сам може бути джерелом власної активності – мотивів, настанов, інтересів, цінностей та ін. Необхідність урахування особливостей контингенту педагогічних працівників керівного складу, задоволення їхніх очікувань і запитів, потреба стимулювання індивідуальної активності закономірно спрямовують увагу на теорію та практику науки про навчання дорослих – андрагогіку. Це зумовлено тим, що на сьогодні андрагогіка має певні досягнення на шляху розкріпачення особистості у процесі навчання, надання їй допомоги в подоланні перешкод у власному зростанні. Проведений науковий пошук (С. Архипова, Т. Браже, Н. Вербицька, С. Вершловський, Д. Дзвінчук, С. Змеєв, М. Кларин, С. Корольок, Ю. Кулюткін, А. Лукашенко, Н. Протасова, В. Семиченко та інші) доводить, що андрагогіка виходить з двох основних положень. Перше стверджує, що провідна роль у процесі навчання належить

самому дорослому; друге – навчання відбувається у процесі спільної діяльності того, хто вчиться, з тим, хто вчить.

У ХХ ст. людство усвідомило, що шкільної (і навіть професійної) освіти недостатньо для розв'язання нових проблем, скажімо, таких, як демографічна криза, екологічна криза, соціальні і національні конфлікти, і, можливо, найбільша з цих проблем спричинена кризою компетентності людини.

У сучасному світі знання змінюються швидше, ніж змінюються покоління. У зв'язку з цим вчені навіть запровадили термін «напіврозпад компетентності» – період, коли від моменту закінчення ЗВО, завдяки надходженню нової інформації, компетентність фахівців знижується на 50 %. Останніми роками цей період має тенденцію до значного скорочення. Як наслідок, навіть випускники закладів вищої освіти, якщо не продовжують постійно навчатися, дуже швидко стають носіями неактуальних знань.

Вважаємо, що постійне оволодіння новими знаннями, методиками і технологіями підтримує відповідну кваліфікацію фахівців і лежить в основі провідного принципу сучасної освіти – її неперервності. Пріоритетне завдання освіти дорослих, як це визначено в матеріалах ЮНЕСКО, – забезпечити людину комплексом знань і вмінь, необхідних для активного творчого життя. Йдеться про постійний розвиток людини як працівника, громадянина, особистості, індивідуальності.

У європейських країнах уже склалася певна спільність поглядів на роль освіти дорослих у досягненні прогресу особистості й суспільства. Це знайшло відображення в ініціюванні практично всіма країнами ідеї неперервної освіти. Специфіка освіти дорослих полягає в тому, що її контингентом є особи дієздатного віку, які поєднують навчальну діяльність з особистою участю в різних галузях практичного життя. Сучаснотеоретичну базу досліджень у галузі освіти дорослих становлять ідеї й положення концепції неперервної освіти, відповідно до якої навчальна діяльність є складовою частиною способу життя людини на

всіх етапах її життєвого циклу.

Неперервність освіти – найважливіший соціально–педагогічний принцип неперервного становлення і розвитку особистості. Цей принцип повинен на всіх етапах освіти особистості забезпечити в перспективі адекватність дорослої людини вимогам часу.

Таким чином, можа зробити наступні висновки. Освіта має бути основним неперервним видом діяльності всього дорослого населення. У такий спосіб освіта дорослих стає окремою, самостійною галуззю в житті людського суспільства, оскільки добре відомо, що питання вирішення розвитку суспільства – виняткова характеристика саме дорослого населення. Залучення андрагогічних підходів у процес підвищення кваліфікації керівного складу закладів дошкільної освіти є необхідною передумовою успішності формування професійної компетентності адміністрації ЗДО.

Література

1. Браже Т. Г. Принципи оцінювання діяльності андрагога // Педагогіка. 2000. № 6. С. 18–20.
2. Вербицкая Н. О. Образование взрослых на основе их жизненного (витагенного) опыта // Педагогіка. 2002. № 6. С. 14–19.
3. Вершловський С. Г. Дорослий як суб'єкт освіти // Педагогіка. 2003. № 8. С. 3.
4. Змеев С. И. Андрагогика: становление и пути развития // Педагогіка. 1995. № 2. С. 64–76.
5. Шаповал Р. В. Специфіка функціонування сучасних дошкільних навчальних закладів // Педагогіка, психологія та медико–біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за ред. Єрмакова С. С. Харків: ХДАДМ, 2007. № 9. С. 133–135.
6. Шаповал Р. В. Управлінська компетентність керівника дошкільного навчального закладу як психолого–педагогічна проблема // Педагогіка та психологія: Зб. наук. пр. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2007. Вип. 32. С. 37–42.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗВУКОНАСЛІДУВАЛЬНИХ ІГОР

Якименко А. Є.
*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

Усувати дефекти мовлення у дітей звуконаслідувальними іграми необхідно починати в дошкільному віці. Чим раніше виявити порушення тим легше його усунути. Мовні порушення, якщо їх вчасно не виправити, можуть стати причиною неуспішності дитини в школі. В дошкільному віці мовленнєві порушення значно швидше і легше долаються, а це в свою чергу, створює все необхідне для повноцінного мовленнєвого і психологічного розвитку підостаючої дитини.

З раннього віку дитина активно наслідує мовлення оточуючих. Звуконаслідування є могутнім засобом розвитку дитячого мовлення. Завдяки звуконаслідувальним іграм діти вільно розмовляють фразами, правильно вимовляючи складі кожного слова. Звуконаслідувальні ігри викликають у дітей інтерес та бажання грати, діти добровільно погоджуються на гру або, зацікавившись, організовують гру самостійно.

Виправляти недоліки дітей можуть не тільки логопеди, а й вихователі і проконсультовані батьки. Як зазначають видатні дослідники Л. Щерба, В. Вахтерев, а також сучасні дослідження А. Арушанової, А. Богуш, А. Колупасової, О. Трифонової, К. Крутій, Н. Савінової та інших, педагоги успішно можуть виправляти найпростіші недоліки мовлення дітей. Комплексний та всебічний вплив на дитину є головним в подоланні дефекту. Використовуючи звуконаслідувальні ігри в роботі з формування правильної звуковимови показують гарні та ефективні результати.

Звуконаслідування – (творення назв) – звук, імітація реальних явищ: намагання шляхом спеціального підбору та концентрації звуків мови відтворити звуки, що існують у реальному навколишньому житті. Отже, звуконаслідування є зображальним прийомом на противагу виражальному – звукописові [1].

Для проведення гри педагог повинен підготувати належну кількість наочного матеріалу: карток, картин, малюнків, таблиць, предметів тощо. Ці матеріали повинні бути естетично оформленими, привабливими, яскравими, цим самим привертати увагу дітей. Ігри необхідно проводити цілеспрямовано і систематично на кожному занятті, починаючи з елементарних ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи і урізноманітнюючи їх в міру накопичення у дітей знань, вироблення умінь і навичок, засвоєння правил гри, розвитку сприймань, пам'яті, уваги, мислення, наполегливості, самостійності.

Для розвитку мовлення важливим є почати займатись з дитиною вчасно. Саме звуконаслідувальні ігри дають змогу це зробити з легкістю, не вимушеністю та з великим зацікавленням дитини. Всі діти люблять грати в ігри, тому вибрану звичайну знайому їм гру можна модернізувати під звуконаслідувальну. Внести корективи в гру може як вихователь так і діти. Запропонувавши дітям такий вид діяльності ми розвиваємо їх творчі здібності та бажання грати в гру.

Не слід забувати, що для швидкого та ефективного усунення дефекту важливим є взаємодія з батьками та вихователями групи. Логопед створює та організовує виставки, консультації та тематичні стенди для батьків, проводить індивідуальні бесіди, надає домашні завдання. У продовж всієї роботи з дитиною батькам надається індивідуальний зошит в якому батьки можуть простежити динаміку навчання їх дітей.

Разом з вихователем логопед планує роботу з розвитку мовлення дітей, визначають тематику та зміст занять [2].

Під час проведення звуконаслідувальних ігор потрібно використовувати яскравий наочний матеріал. Демонстраційний та роздатковий матеріали повинні мати яскраві зображення та естетично оформлені. Також можна використовувати технічні засоби, такі як відео ролики та звукозаписи.

Під час пояснення гри потрібно чітко, виразно, не поспішаючи пояснити

дітям правила гри, після чого задати контрольні запитання, за якими можна зрозуміти на скільки діти запам'ятали правила та хід гри. Вихователь під час гри виступає керівником та контролює гру. Також вихователь може створити умови, які будуть спонукати на самостійну гру дітей. В цій роботі вихователь виступає вже не учасником самої гри, а спостерігачем. Наприклад, для зацікавлення та мотивування самостійної гри дітям можна викласти на видне місце маски тварин та матеріалів для вже знайомої гри дітей. Тож з цього виводимо висновок, що для організування та проведення ігор потрібні різні роздаткові матеріали. Звуконаслідувальні ігри ефективні та практичні тим, що діти їх можуть організувати самостійно.

Звуконаслідувальні ігри відіграють провідну роль у становленні й функціонуванні всіх видів мовленнєвої діяльності. Для проведення звуконаслідувальних ігор необхідні такі умови: постійне повторення зразка; розрізнення звукокомплексів за значенням; рухова реалізація заданого акустичного зразка. Саме тому, для успішної роботи з дітьми–логопатами необхідно, щоб корекційна робота мала не епізодичний, а системний, комплексний характер[3].

Успішність роботи значною мірою залежить від особистості вихователя та його ставлення до роботи з дітьми. Лише вихователь–новатор здатен пробудити у дітей зацікавленість, бажання грати в звуконаслідувальні ігри, виконувати завдання та говорити правильно. За дотриманням цієї умови, в процесі формування мовлення дітей у старших дошкільників розвивається словниковий запас, креативність, бажання займатись на заняттях та з задоволенням виконувати прохання педагога.

Література

1. Ганич Д. І., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. К., 2007. 360 с.
2. Парамонова Л. Нарушения звукопроизношения у детей. Спб., 2005. С. 224.
3. Ялович М. Використання мовленнєвих ігор і дидактичних матеріалів для

роботи над виправленням недоліків вимови. Дефектолог. 2015. № 1. С. 35–37.

Наукове видання

СУЧАСНА НАУКА: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали II Всеукраїнської Internet–конференції (23–24 жовтня 2019 р.)

Голова редакційної ради – Москальова Л. Ю. Головний редактор – Чорна В. В

Заступник головного редактора – Яковенко І. О.

Відповідальний редактор – Бунчук О. В.

Адреса редакції:

72312, м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 20, тел. (0619) 44-04-64